

MUSKELKRAFT

Muskelsvindfonden

oktober • 95

Frihed til at udtrykke sig
1983 var et skelsættende år for Finn Mathiesen. Der skete en ændring med hans kunst, da han fik døgnrespirator, og han gav sig som kunstner frihed til at udtrykke sig på en anden og mere spontan måde.

Side 28

MUSKELSVINDFONDEN
ISSN 0150-5524
23. årgang

REDAKTIONSUDVALG:
Birger Agergaard (D.J.)
Mette Bock
Marius Byriel
Dorthe Michelsen
Henrik Juhl Kristensen (D.J.)
Evald Krog
Thomas Kryszia
Jørgen Lenger
Annemarie Mikkelsen
Jes Rahbek
Jane Schelde (D.J.)
Jens Spanfelt

REDAKTION:
Birger Agergaard (ansvh.)
Henrik Juhl Kristensen

GRAFISK DESIGN:
Smidstrup Grafisk Bureau

REPRO OG TRYK:
Rounborgs grafiske hus

OPLAG: 4050

REDAKTIONEN AFSLUTTET:
15.9. 1995
DEADLINE NÆSTE NUMMER:
16.10. 1995

MEDLEM AF DANSK FAGPRESSE

ANNONCEEKSPEDITION:
Stjærvej 13, 8660 Skanderborg
Tlf. 8695 0345

MUSKELSVINDFONDEN:
Muskelvindfonden er en medlemsforening, der har som mål at forbedre vilkårene for folk med muskelsvind. Det sker gennem støtte til forskning, ved oplysning og ved at forbedre behandlingsmulighederne for de cirka 3.000 danskere, der har en muskelsvindsygdom.

SEKRETARIAT:
Kongsvang Allé 23
8000 Århus C
Tlf. 8948 2222
Telefax 8948 2212
Giro 901 1110

VEJLEDNINGS- OG BEHANDLINGS-CENTER:
Kongsvang Allé 23
8000 Århus C
Tlf. 8948 2222
Telefax 8948 2238

Brøndby Møllevej 2
2605 Brøndby
Tlf. 4343 4866

UDVIKLINGS-CENTER:
Kongsvang Allé 23
8000 Århus C
Tlf. 8948 2222

Forsidefoto: Sonja Iskov/2. maj

5 LEDER

Ingen kæde er stærkere end det svageste led, skriver Evald Krog i en leder om, at de gode bygningsreglementer ogghjælperordninger ikke kommer til deres fulde ret, hvis ikke boligen er stor nok, eller man bliver stavnsbundet i boligen.

6 AF BANEN

En nydannet kulturbrigade gjorde livet på gågaden usikker en eftermiddag i Århus Festuge.

11 ALS-PROJEKT FORBEREDES

Alt tyder på, at ALS-projektet kommer på finansloven, og imens forbereder Muskelvindfonden sig på konsulentordningen.

15 TOILET-POLITIK

Flere kommuner har investeret i små "toiletautomater", som kørestolsbrugere ikke kan bruge. For samme pris kunne de have købt handicapvenlige typer fra samme firma.

17 TEMA OM ALTERNATIV BEHANDLING

Interessen for alternativ behandling er usvækket, og mange familier med muskelsvind har gjort sig erfaringer. Vi har besøgt en familie i Vestjylland og får kommentarer fra VB-centret.

24 HAWKINGS UNIVERS

Stephen Hawking, englænder med ALS, er en af de mest lysende begavelser inden for astrofysikken. Læs om hans tanker.

26 OPFINDERSNILDE

Muskelkraft starter en ny serie om og med medlemmer, som med lidt snilde har gjort dagligdagen lettere. Vi starter hos Bodil og Peder Pedersen i Kolding.

FOTO: NILS ROSENWOLD

28 HAN BLEV IKKE FODBOLDSPILLER

Herlev-kunstneren Finn Mathiesen udgav i år digt/billedsamlingen "Den dreng bliver aldrig fodboldspiller!" Men han blev så meget andet.

37 HANDI KA'OS -PILOTTERNE

Bevægehandicappede har gode erfaringer med kursustilbuddet "Handi-Ka'Os-Piloterne". En af piloterne, Lise Elwood, fortæller om sit kursus.

42 ERGONOMISKE TASTATURER

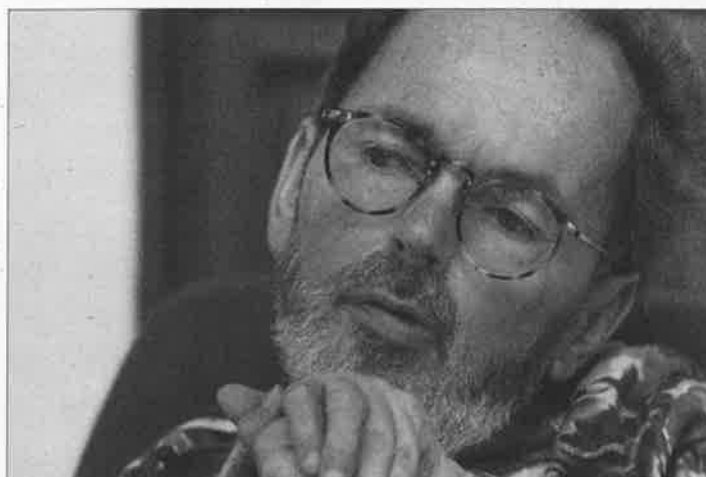
PC-stoffet fortæller også om PolOnLine – edb-netværket, som indeholder en handicapkonference.

45 HVOR KAN JEG BO?

Videnscenter for Bevægelseshandicap har udgivet en rapport om bomuligheder.

Svageste led i kæden

AF LANDSFORMAND EVALD KROG
FOTO: MOGENS LAIER

Jeg har tit givet udtryk for min tilfredshed med det handicappolitiske niveau i Danmark. Jeg har fortalt om det i mange andre lande, og jeg gør det gerne, for jeg er stolt af det, vi har nået, og jeg er stolt af vore politikere.

Det betyder ikke, at alt er 100 procent ideelt, for sådan er det bestemt ikke, men *meget* er ideelt, og først og fremmest har vi den rigtige grundholdning: Vi har respekt for det enkelte menneske, og vi respekterer, at alle må bestemme over deres eget liv. Det udtrykker sig bl.a. i vore hjælperordninger.

Men ingen kæde er stærkere end det svageste led, og til hjælperordninger hører også andre ting, f.eks. gode hjælpemidler og boliger, der kan bruges.

Der er netop kommet nye regler i bygningsreglementet, som vil gøre fremtidens boliger mere handicapvenlige. Man bruger endda en del penge på den forbedring.

Men paradoksalt nok har andre lovændringer inden for de seneste år skabt nye problemer, som egentlig er mere alvorlige end dem, der nu bliver løst.

Boligens størrelse

For det første er det blevet vedtaget, at lejligheder i almennyttigt byggeri kun må være på 110 kvm., og man må heller ikke sammenlægge to eksisterende lejligheder, hvis den nye lejlighed herved bliver større end 110 kvm. Det betyder, at det er umuligt for familier med et par børn at bruge en lejlighed i det almennyttige byggeri, hvis der i familien er et medlem, som bruger en elkørestol, for en elkørestol kræver megen plads og f.eks. også et stort badeværelse.

Muskelsvindfonden har rejst problemstillingen over for boligminister Ole Løvig Simonsen (S), som i mange ord forklarer, at han ikke vil gøre noget ved sagen. Vi har dernæst rejst den

over for Københavns boligborgmester, H. Thustrup Hansen (K), fordi problemet med boliger især er stort i København, hvor der er så mange gamle huse. Boligborgmesteren er tilsyneladende mere velvillig, for han har nu inviteret os til et møde på Københavns Rådhus.

Det er naturligvis helt uoverkommeligt at råde bod på boligministerens manglende velvilje ved at løse problemet kommune for kommune, men indtil videre må vi løse problemerne enkeltvis, når de opstår – og samtidig forsøge at overbevise folketinget om, at 110 kvm.-reglen må laves om, fordi en stor del af boligmassen dermed er ubrugelig for familier, hvor et enkelt medlem har et handicap.

Trækkes i indskud

For det andet er det også vedtaget, at folk selv kan komme til at betale for retablering af boligændringer, når de fraflytter en bolig, bl.a. ved, at man trækker pengene i deres indskud. Hvis nogle har den vane at flytte to gange om året og hver gang påfører kommunen en kæmpestor udgift til boligændringer, er der vel en vis rimelighed i, at man selv må betale; men muligheden for at pålægge folk selv at betale er bare ikke begrænset til sådanne ekstreme situationer.

Det vil sige, at man kan risikere at miste hele sit indskud, når man flytter fra en bolig med boligændringer. Andre mennesker får deres indskud til-

bage, når de flytter, og de kan bruge det igen i den næste bolig. Men hvis man har et handicap, kan man risikere, at man selv skal finansiere det nye indskud, oven i købet i en flyttesituation, der i forvejen er temmelig kostbar. Det er naturligvis rimeligt nok, at man skal betale for skader i lejligheden, sådan som andre mennesker gør, men det er ikke rimeligt, at man skal betale for det, der følger af, at man har et handicap.

Det er fint nok, at man forbedrer bygningsreglementet, men det havde unægteligt været en god ide, om man samtidig havde løst de andre problemer, som oven i købet er langt mindre omkostningskrævende, end det nye bygningsreglement vil være.

Alvorligt anslag

Hvis det ikke er muligt at finde en bolig med tilstrækkelig plads, eller hvis man bliver stavnsbundet i sin bolig, så er det et alvorligt anslag mod det helt grundlæggende princip i dansk handicappolitik: Respekten for det enkelte menneske og retten til at bestemme over sit eget liv.

Vore fremragende hjælperordninger kommer kun til deres fulde ret, hvis de øvrige betingelser for at leve et værdigt liv på egne betingelser også er opfyldt.

Evald Krog

Af banen

FOTOS: LASSE JØRGENSEN

Kørestolsrace gennem gågaden i Århus Festuge

– er det mon kultur?

Kulturen er på banen!

Kultur er ikke et begreb, som afgrænses af litterære bogstaver, vellyd eller penselstrøg. Et forhindrings-race ned gennem gågaden i Århus, på årets mest kaotiske festugedag, digte på bestilling, udenlandske skriblerier, videooptagelser i kørestolshøjde, hurtige tilråb og dytten. Det er kultur alt sammen.

Hvorfor nu al den snak om det begreb, ingen alligevel kan forklare? Fordi nogle af de unge og yngre kørestols- og crossbrugere har oprettet noget, de kaldter "Kulturbrigaden". En af de første aktiviteter var et kørestolsrace, de øvrige indslag vil vi overhovedet ikke komme ind på!

Med støtte fra medlemservice lejede de et videokamera, men betalte ellers resten selv.

For at vinde skulle man også kontakte folk på gågaden og bede dem om dels at skrive et digt på fire linjer og dels skrive noget på udenlandsk.

Godt tænkt! Så kommer man i lag med ikke-svindlere! Mens andre "almindelige" bliver tilpas forfjamskede over det sære ståhej midt i festugen. Sådan skal det være.

Det første formål lykkedes, men forfjamskelsen udeblev vist. Ja, folk tog det nærmest som endnu et underholdningsindslag. Men nyheden om otte kørestole i topfart bredte sig som lynild gennem gågaden, så mange var forberedt på det vilde ridt.

Af banen!

Ingen blev arresteret af politiet for vild kørsel, selv om det var en måde at vinde løbet på. Men det var tæt på.

Efter løbet blev Inger Stoltze kåret som vinder. Hun har polio, så næste år må svindlerne komme på banen! ager

Dan Brock deltog som nar og som en af de hårde, men uretfærdige dommere.

Jack Hvidklint bider sammen og presser sig gennem hoben. Videokameraet er spændt fast, så Kulturbrigaden senere kan vise, hvordan en stor menneskemængde opleves fra kørestolshøjde.

En del fodgængere veg til side, da de blev spurgt om at skrive et digt. Men damen her hjalp alligevel Isabelle Schwartzbach til en samlet tredjeplads.

Borgmesteren i Århus, Thorkild Simonsen, blev hverken forfjamsket eller overrasket. Han indlod sig tværtimod i en snak med Isabelle Schwartzbach.

Henrik Knudsen, Hells Swindlers, Sjælland.

AF JENS LUND,
YNGSTE MEDLEM AF REPRÆSENTANTSKABET

Vi kan selv

Hvad er der at kæmpe for i dagens Danmark? Er målene ikke blevet indfriet eller glemt, og er mennesker med et fysisk handicap ikke blevet integreret i samfundet med succes? Er én side af sandheden ikke, at vi er begyndt at sidde med hænderne i skødet og modtage lidt rigeligt med sympati fra omverden?

Ordet sympati er ved at vende, og i Helsingør Kommune bliver vi kaldt luxus-handicappede, fordi hjælpemidlerne er begyndt at tage en stor bid af budgettet. Men er forklaringen ikke, at erhvervslivet har åbnet øjnene og set en god forretning, og at prisen er ligegyldig, for det er jo det offentlige, der betaler?

Da vi nu har opnået en stor grad af uafhængighed, og vi samtidig har set en uheldig tendens i forhold til det offentliges bevillinger til bl.a. hjælpemidler, må vi hjælpe det offentlige med at råbe "vagt i gevær".

Vi skal vise dem, at vi selv kan, og at det at kunne selv er så meget mere værd. At hele Danmark så småt vinker farvel til velfærdssamfundet, skal ikke være vores problem, men vores chance. Der er muligheder i fremtiden, og vi må nu aktivt til at se vore begrænsninger som muligheder.

Vi er eksperterne

Der er utroligt mange arbejdsopgaver, som det offentlige sætter private firmaer til at varetage. Der skal vi bl.a. gøre os gældende og overtage disse arbejdsopgaver. Sagt på en anden måde – er det ikke os, der er eksperterne?

Nuvel, jeg kan ikke bygge en el-stol, men jeg kan godt fortælle, hvad den skal kunne osv. Altså vi skal se på de vilkår, der er, og så bruge dem til at få endnu større bevægelsesfrihed og f.eks. til, at Muskelsvindfonden kan få flere midler til rådighed.

Jens Lund sprang ud i sommerens omvendte elastikspring, med kørestol og det hele. Måske et udslag af Muskelsvindfondens grundholdning om "at se på det, vi kan og ikke det, vi ikke kan"?

FOTO: KARSTEN BJØRBO JOHANSEN

Grundlaget er ungdommen

Muskelsvindfonden er en levende og utrolig smuk forening, med mål og midler, som gør den til verdens flotteste eksempel på at ville gøre noget. Det er ikke mere end 25 år siden, at en ung Evald Krog besluttede, at nu skulle der arbejdes, og vi må stadigvæk som udgangspunkt se på det, vi kan, og ikke det, vi ikke kan.

Vi kan ikke bare se til, mens verden omkring os uberettiget begynder at pille ved vores muligheder, uden at vi viser den en uanet mængde af alternativer. Det grundlag, som Muskelsvindfonden skal bygge på mange år frem, er os – ungdommen. Vi har et utroligt potentiale af mennesker blandt os, som er utroligt bevidste omkring, hvad de vil og hvad de kan.

Denne stafet vil jeg gerne give videre til jer alle. Tænk og vær kreative, så er vi nemlig smukkeste.

René Stampe

Kolbe, hurtigt!

Socialrådgiver René Stampe, københavner og – efter et trafikubeld i sin tidlige ungdom – kørestolsbruger, har gennem mange år kæmpet for at gøre de offentlige transportmidler mere handicappede. At kunne se sin situation gennem humoristiske briller, kommer også til udtryk i denne højt-flyvende satire han har skrevet til Muskelkraft.

Det er en frygtelig historie.

Næppe var flyet gået i luften, før gruppen af handicappede begyndte at råbe efter hjælpere.

"Kolbe, hurtigt!" var der en, der råbte. En anden råbte efter et bækken, og ind i mellem råbte de efter øl, hver gang stewardessen kom forbi.

Hjælperne bar kolberne gennem flyet, som var de fanebærere ved indmarchen til De Olympiske Lege. Her kommer de handicappede.

To kvarttons frøkener skulle osse på charterrejse. De havde sympati for de handicappede, da flyet endnu stod på jorden, men det skulle blive anderledes.

Sammen med frokosten fik sidemanden, som var en kvinde, bragt et bækken. En stille rislen blandede sig med en behersket smasken, som afsluttedes med et hult drøn fra bækkenet, så de to frøkener morsomt kommenterede, at der nok var terrorister ombord.

Der var enighed om, at alle ville klage, når de kom hjem. Selvfølgelig skulle handicappede kunne komme på toilet, det manglede da bare.

Flyet buldrede sydpå, vandbærerne havde travlt.

Een var kommet ind fra provinsen med S-toget, men var kun med held nået frem til lufthavnen i tide, fordi lokoføreren ikke kunne finde nøglen til rampen. Så lykkedes det at fremskaffe servicepersonalet, der havde nøgle til rampen. De kom to mand stærk, så det var ikke noget problem at løfte den otte kilo tunge rampe og få kørestolsbrugeren ud af toget.

Manden klagede senere til DSB's ledelse, der undskyldte meget, at den person, der havde udgivet sig som lokofører, var falsk. Han havde klædt sig i DSB-uniform og narret den handicap-

pede til at tro, at han var lokofører. Man ville på grund af den uheldige episode drage de nødvendige forholdsregler, fordi det ligger DSB tungt på sinde at behandle alle passagerer lige.

Men det hele var politikernes skyld. Det var en stor flok idioter, og de handicappede blev holdt udenfor. Kunne man bare komme ind bag de tykke mure på Christiansborg og se nærmere på parlamentarismen, så skulle man bare se løjer, sagde den lille glade krøbling ved vinduet. Han sad helt inde under armen på en af kvarttonerne.

Han havde lige været til konference, som Folketingets teknologiråd havde arrangeret. Der kom godt nok mange gode forslag frem, forslag, som havde holdt sig unge og brandaktuelle de seneste 30 år.

Ebberød Bank var denne dag repræsenteret af en socialchef fra Allerød. Hun fortalte, at der blev bevilget for 350 mio. kr. biler om året. Hun lod, som om det var en udgift, og nu måtte man bede de bevidste handicappede vise samfundssind.

"Staten tjener på det her," var der en, der råbte: "De bevilger en bil til 150.000 kr. og sender en check til forhandleren på det beløb. Forhandleren skynder sig at sende 100.000 kr. som afgifter til staten, og kommunen sender den handicappede en regning på 54.000 kr. som egenbetaling. Altså et overskud på 4.000 kr."

I dagens anledning havde man glemt alt om bloktilskud og andre udligningsordninger.

Se er det nemt at regne ud, at staten tjener små 10 mio. kr. på de handicappede. Kunne vi bare være sikre på de S-tog, så skråt op med invalidevognene.

"Kolbe, hurtigt!", blev der råbt. Vandbærerne marcherede ind igen.

Det er nu alligevel flot, som mange handicappede klarer sig uden at komme på toilettet, hvad enten de nu bruger selskabsblære eller vand i hovedet, var der en af de velmenende, der sagde meget højt, på vej hen til køen foran toiletterne.

Ungdommen bliver i Muskelsvindfonden

Muskelsvindfondens ungdomsgruppe har besluttet, at den ikke går solo med sin egen ungdomsforening. Det var nok heller ikke ventet, for på ungdomslandsmødet i pinsen var responsen på det forslag meget svag. I august holdt ungdomsgruppens arbejdsgruppe møde, hvor forslaget blev begravet.

Fordelen ved en selvstændig ungdomsforening – på linje med unge gigtramte i FNUG – ville være en bedre økonomi via tilskud fra Dansk Ungdoms Fællesråd.

Men arbejdsgruppen er enig om, at det økonomiske ikke kan opveje besværet ved blandt andet den ekstra administration i en ny forening.

Et toilet er ikke et toilet

Toiletautomater, som kørestolsbrugere er forment adgang til, er dukket op i landskabet. For samme pris kunne kommunerne have fået de handicapvenlige

Et toilet er ikke nødvendigvis et toilet. Måske er det en toilet-automat, og så er det ikke en bygning.

Hvis du er forvirret, kan vi godt forstå det. Men så kringledede er de argumenter, som Frederiksberg Kommune har taget i anvendelse for at afvise en kørestolsbruger, som for over et år siden politianmeldte et nyt handicap-uenligt toilet på Frederiksberg Allé. Toilettet afløste et gammelt, som heller ikke kunne bruges af bevægelseshæmmede.

Det lille hus er dukket op i landskabet flere steder i landet og i øvrigt i en række europæiske lande. Et privat firma har ladet toilettet seriefremstille, så det kun behøver tilslutning til el, vand og kloak. Nemt og relativt billigt.

Men kørestolsbrugere er forment adgang – i hvert fald til de, der er opstillet i Frederiksberg Kommune. Det danske bygningsreglement siger ellers klart, at hvor der laves offentligt tilgængelige wc-rum, skal mindst et af dem være anvendelige for kørestolsbrugere.

Kommunens argument for ikke at efterleve bygningsreglementet er, at der ikke er tale om nogen bygning, men en "automat". I en udtalelse til Bygge- og Boligstyrelsen hedder det:

"De omhandlede toiletautomater er ikke bygninger, hvori der er indrettet toilet. De er indretninger, der ikke tjener andet formål end at give offent-

Sådan ser toiletautomaten på Frederiksberg Allé ud. Kommunen har placeret tre af typen rundt i kommunen, men ingen af dem kan benyttes af kørestolsbrugere. Den handicapvenlige type som firmaet også leverer, er ikke en krone dyrere, men den fylder mere.

lig toiletmulighed som en service for byens borgere og opstilles, uanset at de ikke kan anvendes af personer i kørestol.

Toiletautomaterne er et supplement til de eksisterende offentlige toilet-muligheder og skal ikke erstatte disse. Toiletautomaterne er færdigt fremstillede indretninger, som ikke kan ombygges, og et krav om, at de skal indrettes til kørestolsbrugere, vil medføre, at de må fjernes, og at byens borgere fratages denne service."

Måske nye toiletter

Sektorchef i Frederiksberg Kommune, Tove Christensen, siger til Muskelkraft, at da alle skylle- og rensefunktioner foregår automatisk i toilettet, er det korrekt at kalde det en toiletautomat.

Hun siger dog, at leverandøren nu også kan levere toiletter til kørestolsbrugere, og hvis kommunen vil stille flere op, bliver det sandsynligvis af den nye type.

Det kørestolsegnete toilet er imid-

lertid slet ikke nogen nyhed. Det firma, som kommunen har købt toiletterne af, AFA-JC-Decaux i Århus, har fra starten fremstillet såvel de små toiletter som større toiletter til kørestolsbrugere. Disse toiletter får kørestolsbrugere i kommunen automatisk sendt nøgle til, og nøglen kan anvendes alle steder, hvor typen er stillet op.

Firmaet tager oven i købet samme pris for de to typer toiletter, oplyser direktør Kim Axelsen. Når flere kommuner trods det har fravalgt handicap-toiletterne, har årsagen været, at de fylder mere i bybilledet, mener han.

"Kommunerne er startet med at supplere deres egne toiletter. Når de senere bestiller flere, sørger de ofte for, at et af dem kan benyttes af kørestolsbrugere. Det er jeg i øvrigt overbevist om også vil være tilfældet på Frederiksberg," siger Kim Axelsen. ager

FOTO: ANNE BANG/PRESSEHUSET

Troen, håbet & filt- støvlen

Vestjysk forældrepar har aldrig fortrudt, at de brugte seks år på alternativ behandling til sønnen Torben.

Men de er kede af, at de ikke tidligt kontaktede fagfolk, der vidste noget om muskelsvind.

AF BIRGER AGERGAARD
FOTO: OLE HAUGSTED

Filtstøvlerne og sugekopperne har familien Aabjerg Andersen gemt i en kasse, men det er 13 år siden, støvlerne har været i brug.

Anny og Arne Aabjerg Andersen fra Vildbjerg i Vestjylland vidste tidligt, at ikke alt var, som det skulle være med drengen Torben. Han var to år og kunne ikke det samme, som storebror og storesøster havde kunnet i den alder.

På Herning Centralsygehus fik Torben stillet diagnosen Duchennes muskeldystrofi, inden han fyldte tre år.

Overlægen i Herning fandt det rigtigt at skåne forældreparret for de frygtelige prognoser, der dengang var for Duchenne-drenge. Han opfordrede dem til at tage den nye situation med ro og ikke

læse for meget om muskelsvind. Men han svarede dog på Annys spørgsmål om, hvor gammel Torben ville blive. Cirka 18 år, sagde han. Det var i 1979.

Torben fyldte 18 år i sommer og fejrede det blandt andet ved at ansætte fem hjælpere. Den eneste slags død, som er nærværende for ham lige nu, er musikarten "dødsmetal". Han har sin egen afdeling i villaen på Park Allé og spiller "Megadeath" og "Euthanasia" så højt, at hjælperne får beskyttende hovedtelefoner på – uden musik.

Forældrene tog ikke kontakt til Muskelsvindfonden og begyndte ikke at læse om sygdommen. Ingen oplyste dem om, at sygdommen skyldtes en defekt i Torbens gener. De kendte heller ikke andre familier i samme situation.

Det gør de nu og er et stort læs erfaringer rigere. Dem vil de gerne bringe videre til andre medlemmer, og de åbner gæstfrit dørene til et interview.

Anny: "Vi spurgte lægen, om vi kunne gøre noget for Torben. Næh, men vi kunne jo træne hans muskler, mens vi legede med ham. Fysioterapi behøvede vi ikke, mente han."

Arne: "Men vi havde jo nok den indstilling, at vi måtte gøre et eller andet, give ham et stof og sådan noget. Da vi spurgte lægen til råds, svarede han, at det da nok ikke kunne skade."

På den baggrund begav parret sig ud på det alternative marked for behandling. Rejsen startede, da en bekendt ringede og fortalte om en vacuumstøvl af filt, som måske var noget for Torben.

"Vore handicappede rettes op"

Støvlen var opfundet på en minkfarm i Ilskov ved Herning. Her havde hustruen lavet den til sin søn, som var spastiker, og på mirakuløs vis skulle hun have helbredt ham ved hjælp af undertryk i støvlen. Terapien bestod i at udvide blodkarrene i foden, hvor zonepunkterne for alle kroppens organer er samlet. Derimod skulle der ikke trykkes på zonepunkterne, idet undertrykket var en terapi i sig selv.

Udvidelsen af blodkarrene skulle rense kroppen for affaldsstoffer, og i følge et brochuremateriale fra dengang hed det, at "...vore handicappede kan blive rettet op på mange måder."

Kvinden på minkfarmen havde ikke selv nogen terapeutisk uddannelse og var derfor at betragte som "en klog kone".

Det første halve år kom Anny og Arne med Torben ned til Ilskov og havde ham i terapi. Senere købte de selv en barnestøvl plus sugekopper til at sætte andre steder steder på kroppen, hvor der var behov. Prisen var et par tusinde kroner. Senere købte de en større støvl til Torben.

Torben brugte filtstøvlen et par gange om ugen i knap tre år.

Troede på en virkning

Om den havde en gavnlig virkning, ved familien ikke rigtigt. Mens det stod på, havde de en vis tro på effekten. Men hvad der var tro, og hvad der var håb, er for dem ikke let at afgøre.

"Konen sagde, at støvlen havde hjulpet mange andre med gigt, muskellidelser og så videre. Derfor troede vi nok på, at der var en virkning – i starten i hvert fald," siger Arne.

De undrede sig dog over, at da de havde købt støvlerne til hjemmeterapi, hørte de ikke mere til kvinden, der havde deres telefonnummer. Hun havde ikke erfaringer med andre personer med muskelsvind, og derfor burde hun være en smule interesseret i, hvordan det gik Torben, mener de.

Drengen fik støvlen på sidste gang, da han var omkring fem år. Efter-

hånden var han ked af at få den på, for den gjorde ondt. En af årsagerne var, at han havde udviklet spidsfod på grund af manglende fysioterapi. Samtidig havde forældrene tabt troen på støvlens helbredende virkninger, og dermed var vacuumstøvlens æra forbi.

Også i dag har Torben smidt skoene og optræder med kridhvide strømpesokker. Han og hjælperen Søren er kommet hjem fra aktivitetscentret i Holstebro, som er et helt nyt tilbud til fysisk handicappede i Ringkøbing Amt. Indholdet af centrets tilbud er godt, synes Torben. Han har valgt fagene edb, videoredigering og natur. I tilknytning til centret er bygget et bofællesskab, men Torben er ikke interesseret i en bolig her. Man kan ikke have sin hjælper med i bofællesskabet, hvor der er ansat plejepersonale.

Torben fik døgnrespirator i foråret og skal derfor konstant have en hjælper hos sig.

Parret var fortsat af den opfattelse, at Torben kunne hjælpes. Som syv-årig kom drengen derfor til et ægtepar i Aulum, der gjorde i såvel naturmedicin som healing. Manden tog blodprøver af Torben for at konstatere, hvilke mineraler han manglede. Ud fra analysen sammensatte han et arsenal af piller og dråber, som Torben skulle tage: først og fremmest calcium, dernæst blomsterdråber, kapsler fra natlysblosten, selen og så videre.

Under besøgene i Aulum blev Torben healet af hustruen, som i øvrigt var uddannet sygeplejerske. Disse behandlinger er de første i Torbens erindring.

"Jeg kan huske, at jeg fik hovedtelefoner på med klassisk musik, mens hun strøg mig på kroppen," fortæller han.

Healingen tilførte Torben en varme i kroppen, og healeren skulle se, om varmetransporten var blokeret et sted i kroppen. Derved kunne man finde frem til ondets mulige rod, og bearbejde den med healing.

Ingen effekt

Anny husker, at Torben var nysgerrig efter at se, hvad naturlæge-parret havde på første sal, og healeren ville give ham

Hver fjerde prøvede det

Undersøgelse i firserne viste, at ud af de, som prøvede alternativ behandling, følte næsten hver anden generel bedring

Det alternative behandlingsmarked er flittigt besøgt af personer med muskelsvind. En spørgeskemaundersøgelse blandt VB-brugerne i 1986 viste som hovedresultat, at hver fjerde VB-bruger havde forsøgt en eller flere former for alternativ behandling inden for de seneste tre år, inden de blev spurgt.

Undersøgelsen, der blev omtalt i Muskelkraft, da den var færdig, overraskede også ved, at fire ud af ti oplevede en bedring af deres almene tilstand. Lægerne Jens Hunsballe og Frank Mortensen, der foretog undersøgelsen, understregede dog, at der var tale om *folks egne udsagn* og ikke *videnskabeligt efterprøvede udsagn*.

Mange af resultaterne vil sandsynligvis stadig være dækkende, mens andre forhold vil have ændret sig. Her er nogle få resultater fra dengang:

- De tre mest anvendte terapiformer i midten af firserne var zoneterapi, kiropraktik og naturmedicin.
- Gennemsnitligt har man været 36 gange hos en terapeut.
- De gennemsnitlige udgifter pr. behandlet person var 5.726 kr.
- De fleste kontakter til alternative behandlere kom via bekendte (52 procent).
- 43 procent oplevede en generel

bedring af helbredet, 40 procent sagde uændret.

- En tredjedel af myastenikerne mindskede deres medicindosis under behandlingen.
- Urte- og kostterapi, healing, kiropraktik og zoneterapi blev angivet til at forbedre helbredet i 48-63 procent af tilfældene.
- Der blev erfarede 34 tilfælde af bivirkninger.
- 43 procent angav, at de fik deres forhåbninger til behandlingen helt eller delvist indfriet, 48 procent angav, at de var uindfrie.
- 48 procent ville anbefale deres terapi til andre. De kraftigste anbefalinger fik zoneterapi (64 procent) og healing (75 procent).

På disse sider bringer vi historien om et ægtepar fra Vestjylland, der forsøgte flere terapiformer til deres søn.

Redaktionen på Muskelkraft vil gerne i kontakt med flere personer, som har benyttet det alternative behandlingsmarked, hvad enten det gav positive resultater eller ej. Hensigten er at viderebringe personlige erfaringer, som måske kan bruges af andre familier, der overvejer sådanne behandlingsformer.

Kontakt os på tlf. 8948 2222 ■

en tier den dag, han var i stand til at gå op af trappen.

Det blev Torben aldrig, og healeren foreslog selv at stoppe behandlingen, som ikke havde nogen effekt overhovedet. Pillerne, derimod, fortsatte de med, og da de vidste, at calcium er godt for knogler, fortsatte de med disse piller i længere tid end de øvrige.

"Naturlægen var jo også overbevist om, at Torben manglede nogle stoffer. Og om det var på grund af pillerne eller hvad, så var han næsten aldrig syg," husker Arne.

"Eller også havde han bare et godt immunsystem," indskyder Anny.

Torben er noget af en viking, mener Søren Nielsen, en af hans hjælpere. Et tæppe er nogle gange nok om natten, mens Søren selv skal have en dyne.

Humøret fejler heller ikke noget hos Torben. Når der er fremmede i huset, siger han ikke mere end nødvendigt, men vi har både forældrenes og Sørenes ord for, at han så langt fra er mundlam.

Anny: "Jeg tror, at de gav Torben alle de piller, de havde. Hver gang der blev taget en ny blodprøve, fik han nye slags piller. Han spiste ikke så meget dengang, men han fik godt nok mange vitaminpiller! Men med hensyn til sygdommen kunne vi se, at de ikke havde nogen virkning."

Torben, der ellers ikke blander sig meget i snakken, tilføjer: "Jeg blev også ret træt af alle de piller efterhånden."

Som niårig var Torben færdig med alternative behandlinger. Inden de sluttede, havde han fire gange prøvet akupunktur som et forsøg. Det var helt uden virkning, var alle enige om.

Mens det alternative ebbede ud, var familien endelig kommet i kontakt med Muskelsvindfonden og kom til fysioterapeut. Da var Torben cirka otte år, og han var begyndt at få brug for mere hjælp, da han gik meget dårligt. Indtil da havde ingen sagt til dem, at det var nødvendigt med fysioterapi til de stive led.

Arne: "Først, da Torben blev 10-11 år, talte vi med en læge på Århus Kommunehospital og fik forklaret sygdommen, så vi kunne forstå det. Nemlig, at

"En på snuden" kan man få i Torbens lejlighed.

Torben Andersen har edb-fag på skolen i Holstebro, og selv har han et godt edb-anlæg i hjemmet. Han har ikke mange kræfter i arme og hænder, og derfor benytter han den trackball, han sidder med i skødet, til at "morse" bogstaver og kommandoer med. Det er hjælperen, Søren Nielsen, der sidder på hug.

sygdommen sad i et af generne, og at vi ikke kunne gøre noget ved det."

Indtil Torben fyldte 18, havde Anny haft som arbejde at passe sin søn. Hun fik et vederlag af kommunen, plus 12 timers hjælp udefra om ugen. Da han blev 18 år, kunne han ansætte fem hjælpere, som hver arbejder et døgn ad gangen (så mange skal der til for at erstatte en mor...).

Men Anny gjorde sig ikke "arbejdsløs". Hun har fået arbejde på Snebjerg Malericentral. Arne Aabjerg Andersen er montør på Vildbjerg Fjernvarmeværk.

Håbet og troen

"Igennem alle disse år har I svinget mellem at håbe og at tro på en bedring af Torbens situation. Har det været mere håb end tro?"

Arne: "Efterhånden vidste vi godt, at det nok ikke hjalp. Men håbet blev hængende i lang tid. Og vi havde det bedst med at fortsætte behandlingerne, fordi vi trods alt gjorde noget. Han

kom senere i kørestol end mange andre med Duchennes muskeldystrofi, men vi ved selvfølgelig ikke, om det skyldes naturmedicinen."

"Vi har aldrig fortrudt det, og Torben var aldrig negativ. Bagefter var det også lettere for os at affinde os med, at nu var der ikke mere at gøre," siger Arne.

"Nej, vi har bestemt ikke dårlig samvittighed, for vi ved, at vi har prøvet at hjælpe Torben," følger Anny til.

"Mener I selv, at behandlingerne har hjulpet?"

"Det er et spørgsmål, som vi aldrig vil få det rigtige svar på. Mens det stod på, troede vi nok på det, for ellers havde vi nok ikke gjort det. Men siden er vi jo blevet klogere," siger Anny.

"Var det ikke underligt, at naturlægen kom med nye piller, hver gang der blev taget en blodprøve?"

"Joh, men er det ikke næsten det samme, som almindelige læger gør, når pillerne ikke virker?" replicerer Arne

Erkendelsen

For parret har det hele også været en proces, hvor de langsomt har erkendt,

at de ikke kunne ændre på Torbens sygdomsforløb. Uden kendskab til sygdommen overhovedet havde de let ved at formode, at svind i musklerne kunne "repareres" med mineraler eller terapi. Har man en læge, som ikke mener, man skal sætte sig for meget ind i en alvorlig sygdom, ligger det alternative marked tættere på end ellers.

"Hvis I skal forsøge at give jeres erfaringer videre til andre?"

"Man skal begynde med fysioterapi så tidligt som muligt. Og man skal tage kontakt til Muskelsvindfonden og til læger, der ved noget om det her." ■

Arne og Anny har i en del år været aktive medlemmer af Forældregruppen Vestjylland. Medlemmerne mødes jævnligt til foredrag og kurser, og en gang årligt er der weekendtræf.

De er gode til at gøre brug af hinandens erfaringer. Men lige netop alternativ behandling har gruppen ikke haft til diskussion, og derfor ved parret ikke, om andre end de selv har forsøgt sig i de baner.

VB-centret:

vær varsom

Nogle behandlinger er anerkendte i dag og kan have effekt på velværet, men ingen virker mod muskelsvindsygdommen, siger cheflæge

VB-centret er ikke forundret over, at mange mennesker med muskelsvind har fået alternativ behandling og endog følt en bedring af helbredet.

"De tre mest anvendte terapiformer, der blev nævnt i undersøgelsen fra firserne, nemlig zoneterapi, kiropaktik og naturmedicin, er i dag anerkendt som havende en effekt. Ikke på selve muskelsvindsygdommen, men på den sekundære side, altså velbefindendet," siger cheflæge Jes Rahbek.

"Med hensyn til de øvrige behandlingsformer kan man ikke sige bestemt, at de ikke har nogen effekt. Man har bare ikke kunnet påvise det. Måske er det behandlinger, der om nogle år vil blive gængse, men det kræver, at de bliver standardiserede."

"Man bør derimod ikke gå i gang med behandlinger, der lover, at man bliver rask. Man skal specielt være varsom, hvis det drejer sig om meget dyre behandlinger, for de har ikke på noget tidspunkt vist sig at kunne helbrede muskelsvind eller blot formået at forbedre den fysiske formåen," siger cheflægen.

"Hvis VB-brugerne overvejer en bestemt alternativ behandling, kan I så råde dem?"

"Nej, vi har ikke erfaringer med dem. Der findes ingen tilbundsgående undersøgelser af dem, og derfor kan vi ikke rådgive. Vi fraråder ofte behandlinger af børn, som ikke selv kan tage stilling, og som ofte er tidsmæssigt belastet."

Farligt for myastenikere

"Men når eksempelvis myastenikere siger, at de kan nedsætte medicinforbruget under

en alternativ behandling, må VB-centret vel forholde sig til det?"

"Ja, for her er et eksempel på, at det kan være farligt at indgå i en alternativ terapibehandling. Myastenikere har nedsat deres medicinforbrug, fordi de har en subjektiv følelse af at have det bedre. Men dette kan give bagslag, idet de risikerer at opbygge flere antistoffer i kroppen, og det kan give en forværring på længere sigt. Man er nødt til at kombinere den alternative behandling med den nødvendige medicin, også hvis man føler, at man får det

bedre af en alternativ behandling," understreger Jes Rahbek.

"Har VB-centret i øvrigt fulgt undersøgelsen fra firserne op?"

"Det bliver ofte forlangt af os at vurdere behandlingerne. Men det er næsten umuligt at lave en undersøgelse, hvor man kan sige, at behandlinger vil have effekt, for de er ikke standardiserede. Der er andre steder lavet undersøgelser – som ikke har med muskelsvind at gøre – men ingen af dem har vist helbredende effekt på sygdommene."

ager

FOTO: Mogens Lær

B a n a n e r & big business

*Tiltroen til alternative
behandlere stiger. I udlandet
tror man endnu mere på
det alternative*

AF HENRIK JUHL KRISTENSEN

Bananterapeuter kaldes de nedladende af nogle. Andre derimod mener, at de alternative behandlere fortjener al mulig respekt for deres virke.

Under alle omstændigheder blomstrer udbudet af alternative behandlingsformer som aldrig før: Zoneterapeuter, auralæsere, shamanister, blomstermedicinere, intuitive massører og så videre. Det vimler med dem, og de repræsenterer efterhånden en ikke ubetydelig økonomisk faktor.

Big business

Alternativ behandling er godt på vej til at blive *big business* her i landet.

"Alternativ Behandling i Europa: Udbredelse, Brug og Effekt", en nyligt offentliggjort rapport skrevet af mag. scient. Helle Johannessen fra Institut for Antropologi på Københavns Universitet, viser, at omsætningen for Danmarks 2.500 registrerede alternative behandlere og for den alternativ medicin her i landet udgør ca. fem milliarder kroner årligt. Således er det alternative så småt ved at blive etableret her i landet, hvor *enhver* uanset uddannelse kan praktisere alternativ behandling.

Rapporten, der er finansieret af Sundhedsministeriet, viser, at de mest almindelige former for alternativ behandling er zoneterapi, akupunktur, massage, urtemedicin, kosttilskud og homøopati. Mest populær er zoneterapien, som vel efterhånden er blevet så etableret, at den ikke længere opfattes som alternativ.

Forbeholdne danskere

23 procent af os har prøvet alternativ

behandling på et eller andet tidspunkt – heraf 10 procent inden for de seneste 12 måneder. Det er ikke særlig mange sammenlignet med de øvrige ikke-skandinaviske lande i EU. Således har 70 procent af tyskerne prøvet det på et eller andet tidspunkt – 46 procent endda inden for det seneste år. Ser vi på, hvor mange voksne danskere med en navngiven sygdom under etableret behandling, der har anvendt alternativ behandling, kommer tallet dog op på mellem 24 og 52 procent – alt efter diagnose. Generelt ligger danskerne i den nedre ende på skalaen over de europæiske folkeslags brug af det alternative.

Utilfredshed med det konventionelle

Vore motiver til at søge alternativ behandling er især utilfredshed med det konventionelle behandlingssystem, viser rapporten.

Utilfredsheden bunder især i frygt for bivirkninger og afhængighed af lægemidler, ligesom opfattelsen af blandt andet mangelfuld lydhørhed og information inden for det hvidkittede univers spiller ind. Ikke overraskende lægges også manglende helbredelse til grund for en del af utilfredsheden med det etablerede system.

Tydeligt holdningsskred

Inden for de seneste år er der sket et markant skred i vores generelle holdning til det alternative. En Observa-undersøgelse foretaget i 1970 viste, at kun 22 procent af danskerne havde stor tillid til alternative behandlere. Tyve år senere viste en anden undersøgelse, at mere end 50 procent har en positiv holdning. Dette antal er dog relativt set beskedent i forhold til andre lande, hvor helt op til 90 procent er positivt indstillede over for "banan-terapeuterne".

Også i den danske lægestand afspejles et tydeligt holdningsskred. I forbindelse med et rundspørge foretaget i 1979 svarede således *ingen* praktiserende læger, at de anvendte alternative behandlingsmetoder i deres praksis. Sidste år var tallet helt oppe på 50 procent. Dette hænger formentlig sammen med, at zoneterapi og andre behandlingsformer anerkendes at have effekt.

Positiv effekt

For den alternative behandling virker, siger de fleste. Mellem 66 og 77 procent af de danskere, der har modtaget sådan behandling, vurderer i al fald, at de kan konstatere en positiv effekt. ■

Hawking's univers

Nu er det muligt at drage ud til universets ende blot ved et klik på musen

AF HENRIK JUHL KRISTENSEN
FOTO: POLFOTO

Astrofysik behøver ikke at være hverken kedelig eller uforståelig. Det viser et nyt stykke software baseret på tanker om universet, som er formuleret af en engelsk forsker, der er totalt ude af stand til at tale og bevæge sig ved egen kraft på grund af muskelsvind.

I 1962 konstaterede hans læger, at han led af en form for ALS, der ytrer sig i en tidlig alder, og de gav ham højest to år mere at leve i. I dag har den nu 53-årige englænder grundigt gjort deres forudsigelse til skamme. Han er nu professor på universitetet i Cambridge og regnes for en af verdens mest betydningsfulde astrofysikere. Mange betegner ham endda som et geni på linje med Isaac Newton (1642-1727) og Albert Einstein (1879-1955). Desuden er han protektor for den internationale ALS-sammenslutning. Navnet er Stephen Hawking.

Videnskabelig triumf

Men selv om Hawking er en af de mest lysende begavelser inden for astrofysikken, er der kun få mennesker uden for forskerkredse, der kender til hans navn og arbejde.

Hawking's største videnskabelige triumf er, at han har formået at forene de to altoverskyggende teorier inden for fysikken, som det tyvende århundrede har fostret: Einsteins relativitetsteori og teorien om kvantemekanik. Hawking har demonstreret, hvordan disse teorier

mødes – og hvor de kommer til kort.

En uddybelse af disse teorier hører ikke hjemme i dette blad, men skulle nogen have lyst til at stifte nærmere bekendtskab med dem, giver Hawking's en udmærket redegørelse i sin bog "Hawking's Univers" (1988).

Det hele foregår i hjernen

"Bortset fra at have været uheldig nok til at få ALS ... har jeg været begunstiget på næsten alle andre måder. Den hjælp og støtte, jeg har fået fra min hustru Jane og mine børn ... har gjort det muligt for mig at føre et nogenlunde normalt liv og at have en vellykket karriere. Jeg er også heldig at have valgt teoretisk fysik, for her foregår det hele i hjernen. Så min manglende førlighed har ikke været et alvorligt handicap," forklarer Stephen Hawking i sin bog.

I begyndelsen af halvfjerdserne var Hawking's sygdom så fremskreden, at hans hænder næsten var lammede. Han kunne ikke længere tegne illustrationer eller skrive de lange matematiske ligninger, som astrofysikken er så rig på. Hans forskning måtte nu ske helt og aldeles i hans hoved.

På grund af sygdommens gradvise fremskriden havde han haft rigelig tid til at indstille sig på dette. Han trænede sig blandt andet op til at tænke på en anden måde end andre forskere. Intuitive mentale

billeder og mentale regnestykker erstattede nedskrevne illustrationer og regnestykker. Resultaterne var forbløffende.

Big Bang

Hawking har blandt andet arbejdet meget med teorien omkring Big Bang. Denne teori går ud på, at vores univers- og tiden- blev skabt ved en gigantisk eksplosion for ca. 15 milliarder år siden efter at have været samlet i ét eneste uendeligt lille punkt!

Hawking har blandt andet ført bevis for Big Bang med afsæt i Einsteins relativitetsteori og i astrofysikeren John Wheelers teori om såkaldt Sorte Huller i universet. Et Sort Hul er en udbrændt stjerne, der er kollapsede som følge af sin egen tyngde. Tyngdekraften er så voldsom, at end ikke lysstråler kan undslippe, hvorfor stjernen er usynlig for os.

Hawking har indtil for nylig arbejdet på at bevise, at hele universet vil ende på samme måde – med en sammentrækning i ét eneste punkt, hvor tiden hører op. Dette kaldes Big Crunch.

Begejstret Vatikan

Big Bang er så tæt, som videnskaben overhovedet kan komme på at afspejle Guds hånd, mener vore dages romersk-katolske kirke om Big Bang. Den er så begejstret for teorien, at den har belønnet Haw-

king med en udmærkelse for hans videnskabelige arbejde. Hawking accepterede udmærkelsen – men på én betingelse, som han fik opfyldt: Han insisterede på ved samme lejlighed, som han modtog den, at blive forevist Vatikanets optegnelser over retssagen mod den eksperimentelle fysiks "fader", italieneren Galileo Galilei.

Galilei havde 350 år tidligere været tvunget til at afsværge sin tro på jordens rundhed foran en katolsk inkvisitionsdomstol. Dommeren endte med at placere ham i livslang husarrest. Galilei's opfattelser stred dengang mod den katolske dogmatik.

I dag har den katolske kirke et mere tolerant forhold til videnskabsmænd, som forsøger at besvare universets store spørgsmål. Ved et møde i 1981 præciserede Pave Johannes Poul dog over for Hawking, at det er helt fint at studere universets udviklingen efter Big Bang – men at man skal lade være med at spørge til selve Big Bang. Dét er nemlig selve skabelsesøjeblikket og derfor Guds værk!

Overlappende dimensioner

Selv om der på overfladen kunne synes at være god samklang mellem den romersk-katolske kirke og de naturvidenskabelige teorier, som Hawking tager udgangspunkt i, så har hans allersenserede forskning dog en klar "kættersk" karakter. Nu

tager han nemlig afstand fra såvel Big Bang som Big Crunch.

Hans nyeste teori er, at dimensionerne tid og sted lapper ind over hinanden uden grænser eller "kanter". Hvis denne teori er korrekt, betyder det, at der ikke er noget skabelsesøjeblik og heller ikke noget afslutningsøjeblik!

Hawking's univers på CD-rom

Hawking mistede talens brug efter en trakeostomi i 1985 og er i dag totalt afhængig af avanceret teknologi for at kunne kommunikere med omverdenen. Udfordringen klares ved hjælp af en talesyntetisator, der sammen med en lille PC er monteret på hans kørestol.

"Dette system har betydet en verden til forskel," forklarer Hawking. "Faktisk kan jeg kommunikere bedre nu, end før jeg mistede stemmen."

Med udgangspunkt i sit nære forhold til computere og teknik har Hawking medvirket ved tilblivelsen af en CD-rom baseret på og opkaldt efter hans populære bog "A Brief History of Time", hvis danske titel er "Hawking's Univers". CD-rom'en byder på et farvestrålende interaktivt eventyr med masser af flot grafik, tegnet animation og filmstumper. Brugeren kan blandt andet klikke sig til yderkanten af Sorte Huller og følge Hawking i hans redegørelse for sin sygdom og for universets opståen og afslutning en ti-femten milliarder år fra i dag.

Men – som Hawking's tørt humoristisk siger: "Den begivenhed behøver vi ikke at gøre os bekymringer om. For til den tid er vor egen sol forlængst udbrændt og menneskeracen vil være udryddet – med mindre den da er flyttet til andre planeter!"

Hawking har selv foretaget al indtaling ved hjælp af sin tale-syntetisator, der bidrager til at give eventyret en umiskendelig karakter af hi tech og science fiction, hvilket bestemt ikke gør oplevelsen dårligere.

Er man science fiction-fan, kommer "A Brief History of Time" på mange måder på omgangshøjde med spillefilm som "Rumrejsen år 2001", "Starwars" og "Alien". Er man blot interesseret i at stifte bekendtskab med Hawking's tanker og astrofysikken, er "A Brief History of Time" en glimrende appetitvækker – hvis man altså har et CD-rom drev. Ellers: Læs bogen "Hawking's Univers". Den er oven i købet på dansk.

"A Brief History of Time" på CD-Rom er skabt af amerikanerne Jim Mervis og Robit Hairman, der har gjort eventyret kompatibelt med både Macintosh og Windows. Minimum 8 MB Ram er dog nødvendigt i begge tilfælde.

Lav bilen om med snilde

Ny serie i Muskelkraft med medlemmernes tips og fingersnilde

Bilen her var tidligere Bodil Pedersens invalidevogn, men da hun fik en ny, købte Peder den gamle og har indrettet den som campingvogn til udlejning. Den klap, som Peder viser, er slået ned, når en kørestolsbruger skal forbi. Når den er slået op, forlænges brikken til "sengelængde".

Noget mere snilde skal der til for at lave en brik, der kan løftes til arbejds højde. Men måske kan man ændre sin egen brik, så hovedgærdet kan hæves af et par løse stokke. Peder Pedersen har også hævet fodenden, så Bodil Pedersen kan ligge i "hængekøje".

FOTO: NIELS ROSENVOLD

Hjemme i Bodil og Peder Pedersens indkørsel på Almindingen i Kolding står to kassevogne. Ret almindelige ser de ud ved første øjekast, men så hører det almindelige også op. For indeni er de fyldt med fingersnilde.

Fremvisningen er kommet i stand, fordi Muskelkraft nu starter en serie af artikler om, hvordan man som handicappet kan udtænke snilde og praktiske måder at få dagligdagen til at fungere på. Ideerne kan med hjælp og familiens hjælp omsættes i hammerslag, høvlspåner og diverse indkøb.

Små, men nyttige forbedringer i hjemmet. Et haveredskab, som ændres til at blive brugbar for en kørestolsbruger. Eller måske en praktisk anordning til at fastholde en avis eller bog?

Muskelkraft er meget interesseret i at høre fra folk, som gerne vil give deres tips videre ved, at vi omtaler dem.

Vi kunne have startet serien hvor som helst i landet, fordi vi ved, at fingersnilden flourer blandt mange af Muskelsvindfondens medlemmer.

Men første artikel skrives altså hos Bodil og Peder Pedersen. De er inkarnerede campister og kan ikke undvære sommerens stævnemøder med alverdens campister. Her i sommer var de i Spanien og Portugal, og den ene kassevogn fik lov at rulle over 6000 kilometer. Den anden var udlejet og var blandt andet i Italien og Holland.

Peder Pedersen har derfor lavet en række forbedringer af bilerne, så de kan bruges til langfart. Hele tiden må de dog holde sig for øje, at den nyeste bil

kører på gule plader og må derfor kun anvendes til "særlig transport" – altså i dette tilfælde transport af en handicappet person. Den er ikke nogen campingbil eller mobil home, men den kan alligevel bruges på ferierne. Især er den god i udlandet, hvor Told- og Skattestyrelsens begrænsninger for anvendelsen ikke gælder.

Alt campingudstyr i denne bil er løst: "Køkkenet", som fylder ca. 55 gange 45 centimeter, står uden for bilen, campingbord og -stole, og hynder, er ligeledes løse og kan placeres udenfor.

Det eneste fastmonterede udstyr er brikken, og den er der udelukkende givet tilladelse til, fordi den er et nødvendigt hjælpemiddel, når Bodil skal have tøj af og på i forbindelse med toiletbesøg.

Den anden bil kører på hvide plader, og her må man montere alle de brikke og borde, man har behov for.

Peder har konstrueret brikken, så den kan trækkes op i en fornuftig arbejds højde. Denne detalje vil han dog ikke anbefale hvemsomhelst at gøre ham efter. Han har selv lavet omkring 50 brikke på bestilling, men det er ikke blot derfor, han fraråder andre at konstruere et løftesystem, men fordi det er svært for de fleste.

Derimod er der andre finesser ved bilen, som andre vil kunne gøre ham efter. Som for eksempel at montere en markise på siden af vognen.

Det er bare med at få ideen, og så gå i gang.

ager

Næppe ret mange har fundet på at montere en markise på siden af sin bil. Men den er meget anvendelig i sommerhalvåret.

Køkkenet her fylder kun 55 gange 45 centimeter og indeholder vandtank, pumpe, gasflaske, blus og håndvask. På fliserne ligger en stor pose til opsamling af det brugte vand. Håndvask/gasblus købes i en campingforretning, men selve køkkenskabet kan man selv bygge.

Drengen, der aldrig blev fodboldspiller

Finn Mathiesen blev i stedet en anerkendt billedkunstner

"Man skulle tro, kunstnere var åndelige masochister, men det handler om, at man har noget på hjerte, som man har behov for at få ud."

Når man som Finn Mathiesen er muskelsvindler og billedkunstner, skal man være dobbelt kreativ for at kunne udtrykke det, man har på hjerte.

AF JANE W. SCHELDE

Fodboldsspiller er han aldrig blevet. Men var det også kun lægen, der mente, at det var frygteligt, at han ikke kunne blive det? Han har altid hellere ville bruge sine hænder. Allerede som barn fascinerede det håndværksmæssige ham. Hans far var håndværker, men det vidste han godt, at han ikke selv kunne blive. Han var trods alt handicappet. Men han var glad for at tegne, og som 18-årig gik han målrettet og ambitiøst i gang med at videreudvikle de evner. Han ville være billedkunstner.

Finn Mathiesen, 41 år, fra Herlev er blevet billedkunstner. Han tegner, skri-

ver digte og er begyndt at eksperimentere med forskellige opstillinger af mærkværdige ting. Kitsch kalder man det eller frit oversat "kunstnerisk juks". Tegning er dog stadig hans primære udtryksform, og han har udstillet flere steder rundt om i landet, også på censurerede udstillinger.

"Når man har et stærkt handicap, er der ikke mange tilbud for 18-årige, hvis man ikke vil læse videre. Og vi kan jo ikke alle sammen sidde og grave os dybt ned i bøgerne," siger han og fortsætter: "Det vigtigste for alle må være at vælge det, man har lyst til."

Finn Mathiesen er muskelsvindler.

Han har fået stillet diagnosen Duchennes muskeldystrofi, men den tror han ikke selv på. Så ville han have været død i dag, som han siger. Finn sidder i elektrisk kørestol, er respiratorbruger og har været det siden 1983. Hans muskler i skuldre og arme er så svage, at han ikke kan løfte armene, men han kan bevæge hænderne og fingrene lidt.

Tvivlen

Da Finn Mathiesen i sin tid valgte at tegne, tænkte han ikke over, om hans sygdom en dag ville begrænse hans muligheder for at lave billeder.

"Da jeg først kom i gang med bille-

Finn Mathiesens billeder er blevet mere fantasifulde og farverige, efter han fik respirator.

Mine billeder er ikke kun terapi. De har også et politisk budskab, siger Finn Mathiesen.

"Det at have været så tæt på grænsen mellem liv og død giver en fornemmelse af, at man må udnytte hver dag."

derne, var jeg helt sikker på, at det var det, jeg ville. Men ind imellem har jeg selvfølgelig tvivlet på, om jeg kunne. Ikke på grund af mit handicap og mine manglende kræfter, men mere, om jeg rent kunsterisk kunne leve op til det."

Den tvivl har han stadig, og den vil alle kunstnere formentlig have, mener han. Men så længe han har nogle budskaber, han vil ud med, og en erfaring, der fortæller ham, at hans billeder bliver anerkendt, vil han fortsætte. Anerkendelsen gør det også lettere at tage de slag over snuden, man altid får som kunstner.

"Man skal ikke være for blufærdig, når man laver billeder. Man udtrykker jo en del af sig selv, og udstiller det gudhjælpemig, så man frivilligt udsætter sig for andres kritik. Man skulle tro, kunstnere var åndelige masochister, men det handler om, at man har noget på hjerte, som man har behov for at få ud."

Kreativitet

Siden Finn Mathiesen begyndte at tegne, er der sket en udvikling i hans udtryksmåde, fordi den har skullet tilpasse sig, hvad han rent fysisk kunne. I stedet for at lave store billeder laver han f.eks. serieforløb, hvor han sætter flere billeder sammen. Eller han bruger en fotokopieringsmaskine til at forstørre tegningerne, fordi han ikke kan tegne så store ting.

"Det er utroligt, hvilken muligheder der er. I den retning er jeg blevet mere kreativ efterhånden, fordi jeg ikke kan så meget. Min kreativitet gælder ikke kun, når jeg laver billeder, men også når jeg skal fungere i dagligdagen."

Finn Mathiesen har f.eks. også fundet ud af, hvordan han kan fortsætte med at tegne, selv om han ikke længere kan bøje nakken og se ned på det, han laver. Det problem har han løst ved at bruge to stykker papir, når han tegner. Det ene er selve tegningen, mens det

andet, der ligger nedenunder, er et stykke kraftigt papir med dobbeltklæbende tape, hvor tegningen klistres fast. Ved at holde på det nederste papir kan han flytte tegningen længere ud på bordpladen, så han kan se det uden at bøje nakken, men stadig nå det med hånden. Selve processen med at tegne foregår ved, at han holder farveblyanten i højre hånd og flytter papiret med venstre.

"Man skal ikke opgive noget, fordi man ikke umiddelbart kan. Er man lidt kreativ og har gå-på-mod, kan man gøre meget. Det kræver selvfølgelig, at man indretter sig nøje og tilpasser tingene til hinanden," siger Finn Mathiesen.

"Det kan måske virke absurd, når en muskelsvindler som mig, der dårligt kan bevæge hænderne, vælger at udtrykke sine følelser på groft papir og

tilmed tegner med farveblyanter, der yder en hel del modstand. Men det er netop her min virkelige styrke og min stærke kompositioner kommer til udtryk," forklarer han.

Dyster stemning

Den indholdsmæssige side af billederne har også ændret sig med tiden. I starten var billederne mere konkrete og gennemarbejdede, de havde mere grafisk præg og var holdt i sort/hvid. Siden er der kommet farver på, og udtryksformen er mere spontan og giver dermed følelserne større spillerum. Men den sorte farve er stadig et gennemgående og dominerende element i billederne.

Stemningen i Finn Mathiesens billeder er ofte voldsom og dystert og virker som en kontrast til hans humoristiske og positive måde at anskue tilværelsen på.

"Men det er ikke lige mig at tegne

små søde fisk," som han udtrykker det. Billederne skal have et indhold.

"Kunsten bliver stedfortræder for noget. Når man er begrænset og fortrænger begrænsningerne, skal det ud på en eller anden måde. Der bruger jeg kunsten til at få bearbejdet nogle aggressioner og få afløb for f.eks. nogle seksuelle frustrationer. Det kan man også tydeligt se på mine billeder.

Men billederne er ikke kun terapi," understreger Finn Mathiesen. "De udtrykker også klare politiske budskaber eller en indignation over det, der sker i verden."

F.eks. lavede han for nogle år siden nogle billeder, der udtrykte hans vrede over russerne, der dumpe atomaffald i havet. Billederne indgik senere i en særudstilling på Danmarks Akvarium.

En skillelinie

I 1983 skete en stor omvæltning i Finn Mathiesens måde at udtrykke sig på. Forandringen hang nøje sammen med den

dramatiske periode, da han fik respirator. Han blev indlagt i bevidstløs tilstand, fordi han – som han siger i dag – ventede alt for længe med at få hjælp til sin vejtrækning. Han klarede det, blev trakeotomeret, det vil sige fik et hul i halsen, hvor respiratorslangen kunne tilsluttes, og kom hjem efter en måneds indlæggelse. Da han begyndte at tegne igen, viste billederne tydeligt, at der var sket en ændring. Billederne blev meget mere fantasifulde og farverige. De virkede stærkere.

"Jeg gav mig selv frihed til at udtrykke mig på en anden måde – mere spontant. Det at have været så tæt på grænsen mellem liv og død giver en fornemmelse af, at man må udnytte hver dag," siger Finn Mathiesen og kalder om-

væltningen for en skillelinie i hans kunstneriske udtryksmåde.

Når han i dag skal beskrive oplevelsen, er det som lyset for enden af en mørk

tunnel. Ikke ment som et religiøst budskab, men som en symbolsk og optimistisk måde at se tilværelsen på. Eller sagt med andre ord: Uanset hvor sort alting ser ud, er der et lys-punkt forude.

For et par år siden begyndte Finn Mathiesen også at skrive digte. Det startede med tekster til billederne og udviklede sig til en selvstændig ud-

"Hjelperne betyder faktisk, at jeg får mere tid til rådighed. Alle de trivielle og praktiske ting i dagligdagen er jeg fri for. Jeg kan bruge min tid på billederne."

tryksform. Indtil nu er det blevet til en illustreret digtsamling, der udkom i foråret. Titlen på digtsamlingen er netop det udtryk, lægen i sin tid brugte over for Finns forældre, da hans diagnose blev stillet: "Den dreng bliver aldrig fodboldspiller!"

Når Finn Mathiesen i dag bruger ud-sagnet, er det ment meget ironisk.

Målet med digtningen er, at der med tiden skal laves en fusion af tekst og billeder, hvor de to udtryksformer skal arbejde sammen. Der er med andre ord ikke tale om, at han har været nødt til at vælge digtning, fordi det er blevet sværere for ham at tegne.

"Digtning er blot en anden måde at udtrykke sig på, som har givet nogle andre muligheder," mener han.

Hjelperne

I dagligdagen er Finn Mathiesen helt afhængig af sine hjælpere. Når han i sin kunst vil eksperimentere med andre udtryksformer end tegning, f.eks. kitsch, må han forklare hjælperne, hvad de skal

"Kunsten bliver stedfortræder for noget. Når man er begrænset og fortrænger begrænsningerne, skal det ud på en eller anden måde. Der bruger jeg kunsten til at få bearbejdet nogle aggressioner og få afløb for f.eks. nogle seksuelle frustrationer. Det kan man også tydeligt se på mine billeder."

gøre. Det ser han ikke som noget problem. Tværtimod.

"Hjelperne betyder faktisk, at jeg får mere tid til rådighed. Alle de trivielle og praktiske ting i dag-

ligdagen er jeg fri for. Jeg kan bruge min tid på billederne."

Også på den økonomiske side har han en fordel frem for andre kunstnere: Han er på finansloven, som han humoristisk kalder sin pension, og det giver ham tid til at beskæftige sig med det, han har lyst til. For en kunstner er tid den vigtigste ressource.

Ikke helt tilfældigt er alle Finn Mathiesens nuværende hjælpere kunstnerisk interesserede med vidt forskellige udtryksformer: grafik, fotografi, blomsterbinding, modellering og malerier. Det er med til at give indtrykket af et kunstnerisk miljø i lejligheden i Herlev, hvor Finn Mathiesen bor og har indrettet sit atelier.

At de to ting hænger sammen, er både praktisk og nødvendigt. Det at lave billeder er en fuldtidsbeskæftigelse, som han ikke kan slippe. Uanset hvad han laver, tænker han på nye eksperimenter og nye muligheder. Ambitionsniveauet er højt.

"Man kan selvfølgelig spørge, hvad jeg ville have brugt mit liv til, hvis jeg ikke var født muskelsvindler og havde fundet friheden som billedkunstner. Så ville jeg ganske givet bestige høje bjerge og kravle ned i dybe huler. Eller have malet kæmpebilleder. Fodboldspiller var jeg i hvert fald aldrig blevet."

I dagene den 6., 7. og 8. oktober åbner Finn Mathiesen sit atelier for publikum. Det sker som en del af arrangementet "Åbne døre", som kunstnere i København og omegn er gået sammen om.

Marked på hjul

Skulle det være en trehjulet Harley Davidson motorcykel? En specialindrettet autocamper fra PTU? Eller en norsk båd med kørestolsvenlig bovklap?

Det hele er der på hjulmarkedet, som igen i år arrangeres af Landsforeningen af Polio-, Trafik- og Ulykkesskadede, PTU.

Stedet er Dronning Margrethe Hallen i Fredericia, og tidspunktet er 6. og 7. oktober.

Fysioterapeut i PTU, Bodil Rubow, lægger vægt på, at det er brugernes eget marked – til forskel fra de store fagmesser, hvor det ikke er brugerne, der er i fokus.

På markedet i Fredericia er de udstillende firmaer indstillet på, at alle skal have lejlighed til at afprøve produkterne.

Nyheder inden for kørestole, biler og både; cykler, sportsredskaber, tøj til udendørs brug og så videre er repræsenteret i Fredericia. På et arbejdende værksted kan man få en fagmand til at foretage små reparationer på sin kørestol.

Desuden kan messegæsterne afprøve nogle af de sportslige udfordringer, der findes for kørestolsbrugere. Det gælder aerobic, basket, rugby, hockey og fodbold.

Hjulmarkedet er åbent fredag 6. oktober kl. 11-18 og lørdag 7. oktober kl. 10-15.

Unge eventyr i Finland

19-årige Anders Poulsen fra Aabybro var Muskelsvindfondens repræsentant på dette års lejr for europæiske unge med muskelsvind – kaldet EYO-Camp. Lejren hed Adventure in Finland og varede 10 dage i sommerferien.

Det var første gang, Anders Poulsen var afsted, og det var derfor et "adventure" i sig selv at møde de 23 øvrige deltagere. De blev godt rystet sammen, og Anders fik kontakter, han vil søge at holde vedlige.

Anders Poulsen og hans hjælper venter ligesom tusinder af andre på at høre Bon Jovi til en rockfestival. Koncerten var en af de store oplevelser under EYO-Camp.

Ellers var eventyret fra arrangørernes side ment som en "oplevelsesferie", hvor de første dage blandt andet bød på kanoture i katamaran-kanoeer, "Interactive Life" på Internettet og en række andre emner.

Et besøg hos den finske præsidentfrue faldt ikke så heldigt ud for Anders Poulsen, idet en lift, han benyttede, pludselig brækkede midt over. Anders faldt halvt ud af kørestolen og slog hovedet, og han måtte bagefter døje med ondt i ryggen, fortæller han efter turen.

EYO-Camp bød på rolige dage, hvor der var tid til samvær, indkøbstur og en enkelt øl. Men de larmende og hektiske oplevelser fik de også, især til en stor rockkoncert med Bon Jovi og flere finske bands, og til en dag på racerbanen.

Besvær med telefonbøger?

Nummeroplysningen er en dyr sag, og telefonbøgerne kan for handicappede være tunge at danse med. TeleDanmark overvejer at tilbyde en lavere pris på nummeroplysningen til de, der på grund af et bevægelseshandicap ikke kan håndtere telefonbøgerne.

I samarbejde med Hjælpe-middelinstituttet gennemfører TeleDanmark i første halvdel af 1996 et forsøg, før der tages en endelig beslutning.

Interessererede skal derfor sende et brev til Lisbeth Kern Hansen, Hjælpe-middelinstituttet, som har adresse på Graham Bells Vej 1A, 8200 Århus N. I brevet skal nævnes navn, adresse, telefonnummer, alder, evt. erhverv og handicap,

De udvalgte repræsentanter vil blive kontaktet i december.

Handi Ka'Os-Piloterne

Drømmen om at få et job, man kan klare

AF LISE ELWOOD

Jeg hørte hos fysioterapeuten, at der findes en skole for bevægehandicappede, og den ligger på Sankt Anna Gade Skole i Århus. Skoleleder Peter Jørgensen fortalte, at skolen har et projekt, som hedder "Handi Ka'Os-Piloter".

Peter Jørgensen sagde, at jeg kunne få en praktikplads efter projektet, og jeg syntes, at det lød godt.

Projektet foregik ikke på Sankt Anna Gade Skole, men i Brand, nemlig Lavias lokaler. Men nu er projektet vist flyttet tilbage til skolen.

Vi begyndte den 24. januar og sluttede den 15. juni. Linda Nygård, Ivan Jakobsen og Mogens Jensen var projektledere, og vi var syv kursister. Evalueringen er i midten af projektet og til sidst, og når jeg er færdig med praktikken, skal vi 14 dage på skolen igen og skrive evaluering.

Jeg talte med Linda Jørgensen, før jeg skulle begynde på projektet. Hun spurgte, hvad jeg ville efter projektet. Jeg svarede, at jeg ville gerne ind til Muskelsvindfonden, og det lykkedes mig.

Under kurset tog vi fire dage til

FOTO: MOGENS JENSEN

Lise Elwood, handi ka'os pilot og i praktik på Muskelsvindfonden.

Hvidbjerg og var på et sportscenter, hvor vi så alle redskaberne. Vi havde også et orienteringsløb.

På turen skrev vi noget, vi kaldte den blå bog, og i den skulle der stå min hemmelige drøm. Jeg skrev, at min

hemmelige drøm var at kunne få et job, jeg kunne klare. Jeg skrev også, at jeg ønskede en praktikplads på Muskelsvindfonden.

Vi lærte at skrive ansøgninger til arbejdspladser. Jeg skrev en ansøgning til Muskelsvindfonden som en prøve.

Selvtillid styrket

Min selvtillid var ikke ret god, da jeg begyndte på projektet, men den blev væsentligt styrket. Vi lærte at søge legater. Vi besøgte desuden to arbejdspladser i Århus, og vi var på en lærerig rejse til Holland.

Jeg er i praktik på Muskelsvindfonden, og jeg skal være i fem forskellige afdelinger. Jeg startede i oplysningsafdelingen, og nu forsøger jeg blandt andet at oprette en myotonigruppe i samarbejde med medlemsservice.

Efter praktikken skal vi tilbage på skolen og skrive en evaluering. Vi har også en gruppe af gamle og nye handi-ka'os-piloter, og en forening, hvor jeg er suppleant.

Jeg håber, at jeg kommer til at se mere til de andre, jeg har gået sammen med på skolen. ■

Pilotuddannelsen

I foråret 1993 oprettede Daghøjskolen for Bevægehandicappede i Århus sammen med Dansk Handicap Idræts Forbund i Århus kursusforløbet "Handi Ka'Os-Piloter".

Udgangspunktet var, at handicappede skal have mulighed for at deltage aktivt i uddannelse, idræt og erhvervsliv.

Tre hold har været igennem kursusforløbet, og fjerde hold er netop startet på Skt. Anna Gade Skole i Århus.

Deltagerne gennemgår et 20 ugers forløb med foræringsarbejde, personlig udvikling, edb, sportsaktiviteter og så videre. Kurset slutter med et halvt års praktik.

En af de nuværende deltagere, Lise Elwood, som har muskelsvind, er i praktik på Muskelsvindfonden, og Muskelkraft har bedt hende beskrive sine erfaringer med pilotuddannelsen.

Handy telefonboks

Ikke alle lande gør lige meget ud af handicappede vejfarende. I forrige nummer af Muskelkraft kunne vi oplyse, at på tyske rastepladser kan handicappede ikke længere låne nøgler til handicaptoiletterne. Dem skal man have med hjemmefra, men vi har dog hørt om tilfælde, hvor de alligevel var til låns. Man ved bare ikke på forhånd, på hvilke rastepladser fornuften råder.

I Frankrig ser der ud til at være bedre forhold på de store rastepladser. Ikke mindst med kommunikationen. Bodil og Peder Pedersen, der kørte gennem Frankrig i sommer, fandt denne telefonboks, som er aldeles fortrinlig for en kørestolsbruger.

Den er bred, den er nem at komme ind i, og selve telefonen er i kørestols-højde. Det er den bedste telefonboks, de hidtil har set på de europæiske lande.

I Frankrig har kørestolsbrugere ikke besvær med at telefonere.

Hvor skal jeg henvende mig

Dansk Handicapforbund har udgivet en nyttig guide på 12 sider, som har fysisk handicappede som målgruppe. Den beskriver, hvor man skal henvende sig, hvis man har spørgsmål om arbejde og uddannelse, befordring, behandling, bolig, børn, førtidspension og revalidering, hjælpemidler og hjælperordninger.

Der findes desuden adresser på foreninger og instanser, på hjælpemiddelcentraler og handicapkonsulenter.

Man kan bestille eksemplarer ved at ringe til Dansk Handicap Forbund på telefon 3929 3555. Indtil fem eksemplarer er gratis, ellers koster guiden 2,50 kr.

12 mio. kr. til socialt ansvar

Virksomheder og andre kunne i foråret søge om del i en pulje på 12 mio. kr., som socialministeriet har afsat til "Virksomhedernes sociale engagement". 31 ud af 54 ansøgere vil nu få støtte.

Blandt ansøgerne er der mange offentlige, men ofte har kommunerne søgt på vegne af virksomhederne i området.

Projekterne skal være med til at udbrede opmærksomheden på virksomhedernes sociale ansvar. Og de skal støtte initiativer, der kan danne model for at give erhvervshæmmede bedre muligheder for at opnå og bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Socialt oprør i England

"Den engelske regering er den værste i Europa siden Hitler. Det er den mindst demokratiske regering, vi har haft. Den har giftet sig med markedskræfterne og gjort Storbritannien til et socialt udviklingsland."

Sagt af Rachel Hurst, en af lederne i den engelske handicapbevægelse, og det er bladet Handicap-Nyt, der viderebringer udtalelsen.

Ordene – og de aktioner, bevægelsen har iværksat – viser, at det sociale oprør er i gang. Det har efterhånden fået karakter af en kamp for menneskerettigheder og mod diskriminering. I modsætning til resten af Europa går handicapbevægelsen på barrikaderne, arrangerer protestdemonstrationer mod regeringen og laver plakater med udråb som "Rights for Disabled People Now" og "Stop Tory Discrimination – Equal Rights Now!"

Handicap-dyk

Er man handicappet og gerne vil lære at dykke, så er Cayman Island i Caribien stedet. Red Sails Sport er en stor dykkerskole, hvor mange er specialuddannede i at hjælpe handicappede.

Strækker budgettet ikke så langt, kan man i stedet købe den håndbog, som dykkerskolen har skrevet. Den hedder Disabled Scuba Diving Handbook og kan rekvireres på Cayman Islands Turistråd i London på tlf. 44171 491 7771, eller man kan bede rejsebureauet skaffe bogen hjem.

Annonce

Skisæt fra Dungården, str. 6-8 år, mørkeblå, sælges for 500 kr. Henvendelse på telefon 8669 1711.

"DE FLESTE DANSKERE KAN FORBEDRE DERES SITUATION.

OFTEN MED VÆSENTLIGE BESPARELSER HVERT ÅR!"

Det var konklusionen i en artikel, bragt i Politiken den 26. juli 1995. Artiklen handlede om hvordan man kan forbedre sin egen økonomiske situation ved bl.a. at kigge sine forsikringer efter.

LAD OS CHECKE, HVOR MEGET DU KAN SPARE. PRØV ALKA FORSIKRING!

Det er også ALKA's opfattelse, at man med et par års mellemrum bør ofre nogle minutter på sine forsikringspapirer.

Lad ALKA beregne dine fordele. Kunne du ikke tænke dig at spare penge hvert år? Og måske endda få en langt bedre forsikringsdækning?

Vi kan kun få dig til at skifte til ALKA, hvis vi kan gøre det bedre.

**Send kuponen i dag,
eller ring 70 12 14 16**

Klip her ✂

GRATIS

- TILBUD HELT UFORPLIGTENDE.

JA TAK

Jeg vil gerne spare penge på mine forsikringer og have et personligt tilbud fra ALKA.

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr.: _____

By: _____

Telefon privat: _____ Telefon arbejde: _____

Bedst mellem kl.: _____ og kl.: _____

g

Skal ikke
frankeres.

ALKA
betaler
for porto.

ALKA forsikring

Engelholm Allé 1
+++ 3304 +++
2630 Taastrup

**Send kuponen i dag,
eller ring 70 12 14 16**

Det ergonomiske keyboard

AF LARS LUNDGAARDVIG

Ergonomiske tastaturer, der angiveligt skulle forhindre eller mindske risikoen for skader forårsaget af skrivningen, er blomstret op på det seneste med nogle mere eller mindre kunstfærdige udformninger m.h.t. placering af taster, der ofte gør det svært at se, at det er et keyboard.

Jeg har testet et af tastaturerne, nemlig EZ-KEY fra firmaet iTD-Gruppen. Tastaturet minder en del om et almindeligt tastatur med få, gode ændringer, hvilket gør, at man ikke behøver en lang tilvænningsperiode.

Dog skal man lige vænne sig til, at indikatorlamperne ikke som på et traditionelt tastatur sidder oppe i højre hjørne, men derimod på tasterne. Det bevirker dog, at det er lettere at se, hvilken funktion, der er aktiveret.

En anden af specialindretningerne på tastaturet er, at mellemrumstasten er

betydeligt større, hvormed man meget lettere rammer den, og for hver gang den ikke rammes forkert, forbedres skrivehastigheden. Skrivehastigheden afhænger også meget af afstanden mellem de enkelte taster, for er den forkert, rammer man tit en forkert tast, hvorved man skal bruge tid på slette. Det lader ikke til, at der er en speciel afstand mellem de enkelte taster, men alligevel synes jeg personligt, at jeg rammer færre fejltaster.

Kort håndledsstøtte

Tastaturet har en aftagelig håndledsstøtte, som man kan hvile armene på, men efter min mening lavet for kort og for lav. Den måtte meget gerne gå fem cm. ud over tastaturet i hver side, hvorved man vil kunne hvile armene bedre. Behagelighed er ellers noget, producenten gør meget ud af, idet det er

FOTO: LARS HORNBAUM

Tastaturet har en aftagelig håndledsstøtte, som man kan hvile armene på, men efter anmelderens mening er den lidt for kort og lav.

første gang, at jeg har set en manual til et tastatur, der fraråder for langvarig brug.

Tastaturet har et kombineret støvlæg og konceptholder, men låget sidder ikke specielt godt fast, idet det ofte falder af, når man lukker tastaturet, hvorefter det er temmelig svært at få det på igen.

EZ-KEY er absolut et godt ergonomisk tastatur med kun små fejl, som jeg er sikker på, at firmaet arbejder på, så det kan blive perfekt. I øvrigt er det lige så billigt som mange standardtastaturer.

Tastaturet er delt i to tastegrupper til henholdsvis højre og venstre hånd (billede fra Microsofts materiale)

der også tre ekstra taster på tastaturet, som skulle aktivere et program med nogle smarte shortcut-funktioner, så man hurtigere kan starte sine programmer. Det fik jeg dog aldrig efterprøvet, da jeg bruger en foreløbig version af Windows 95, mens programmet kun kan køre med ældre Windows-versioner. Det virkede ellers pudsigt med en driverdiskette til et tastatur.

Så skriver man med ti fingre, er Microsoft Natural Keyboard sagen, men ellers tror jeg, at man skal gå andre veje.

Det kunstneriske keyboard

AF LARS LUNDGAARDVIG

For et par måneder siden lancerede Microsoft det slangeformede, ergonomiske tastatur, der er et kunstnerisk mesterværk og udført, så det minder mere om et moderne kunstværk end et traditionelt tastatur.

Tastaturet har fået navnet Microsoft Natural Keyboard, der kommer af tastaturets specielle udformning. Den bevirker, at man på behagelig vis kan placere begge hænder på tastaturet – hvis man vel at mærke skriver med tiffingersystem.

Skriver man derimod – som jeg – med kun en eller to fingre, er tastaturet temmelig forvirrende og forstyrrende

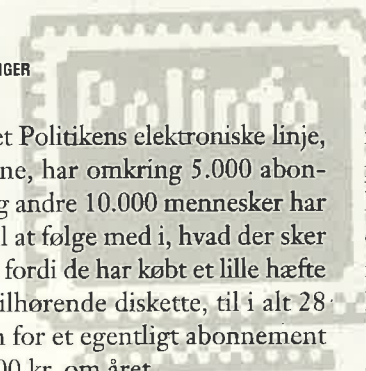
at skrive på, da man skal lede lidt anderledes end normalt efter tasterne. De er efter min mening også så hårde at trykke ned, at jeg ofte kommer til at springe et bogstav over. Tasterne sidder ganske vist – og heldigvis – i samme rækkefølge som på et traditionelt tastatur, men de er delt i to dele efter tasterne til henholdsvis højre og venstre hånd. Mellem de to dele er der tre indikatorlamper til CapsLock, NumLock og ScrollLock, der for en gangs skyld markeres lidt kreativt med en pil, et 1-tal og bogstavet A i stedet for de kedelige lamper, man så ofte ser.

Ud over den specielle udformning er

Elektronisk debat

PolOnLine har konstant over 100 konferencer i gang

AF JØRGEN LENDER

Dagbladet Politikens elektroniske linje, PolOnLine, har omkring 5.000 abonnenter, og andre 10.000 mennesker har adgang til at følge med i, hvad der sker på linjen, fordi de har købt et lille hæfte med en tilhørende diskette, til i alt 28 kr. Prisen for et egentligt abonnement er 400-700 kr. om året.

Har man et modem og lidt software til sin computer, kan man ringe op til PolOnLines telefonnummer, og så får man adgang til information om alt mellem himmel og jord. Man kan kommunikere med de andre abonnenter, diskutere og stille spørgsmål.

PolOnLine er opdelt i mere end 100 hovedgrupper, kaldet "konferencer". Der er f.eks. konferencer om historie, politik, fodbold, EDB, sex og samliv, filosofi, sundhed, miljø og forbrugerspørgsmål. Siden juli måned har der også været en handicapkonference.

I handicapkonferencen kan man finde oplysninger om handicaporganisationerne, om FN's standardregler, oversigt over P-pladser til invalidebiler, handicapvenlige restauranter, teknologiske spørgsmål, bygningsreglementet osv. Også DSI's nyhedsbrev findes på PolOnLine.

Sideløbende foregår der en debat i handicapkonferencen. Alle kan rejse de spørgsmål, de vil, og som oftest får de hurtigt kommentarer.

PolOnLine er et skridt på vejen til at udnytte de nye kommunikationsformer til nyheds- og informationsformidling. Den skrevne avis har i mange år været

i tilbagegang, og mange mener, at dens fremtid ligger i elektronisk kommunikation. Det er papirbesparende, avisen er hurtigere ude og kan i elektronisk form give læserne langt flere valgmuligheder.

Også for handicaporganisationerne er der uanede muligheder i elektronisk kommunikation: Folk kan komme i kontakt med hinanden over hele verden til lokal telefontakst. Man kan på sekunder udveksle information om alt muligt, også om forskning og behandling.

Vi har brug for at indhøste erfaringer. Derfor er handicapkonferencen på Politiken On Line en god mulighed for, at vi kan blive klogere og undgå fejltrin, når vi skal beslutte, hvordan vi selv vil udnytte den elektroniske kommunikation.

Derfor ville det være rart at møde endnu flere mennesker med et handicap på Politiken On Line.

Man tilmelder sig ved at bede om en bestillings kupon hos Politiken On Line, Rådhuspladsen 37, 1785 København V. tlf. 3347 2630, fax 3314 6565.

Jørgen Lender er ordstyrer på handicapkonferencen.

Hvordan kan jeg bo?

Boligrapport med mange oplysninger og lidt for mange holdninger

AF JETTE MØLLER, ERGOTERAPEUT, MEDLEMSKONSULENT

Videnscenter for Bevægelseshandicap har udgivet rapporten "Hvor kan jeg bo" om bomuligheder for mennesker med bevægelseshandicap.

Rapporten er lavet med det formål at skabe et overblik over, hvad der findes af boformer, og at inspirere til at søge de rette boligformer.

Rapporten indledes med overvejelser om, hvorfor behovet for handicap-egnede boliger er stigende. Overvejelserne er interessante, men ret subjektive. De er ikke underbyggede af hverken statistikker eller litteraturhenvisninger.

Personligt tror jeg, at f.eks. bistan- dlovens indførelse, med muligheden for at både handicappede børn og voksne kunne blive i deres hjem længst muligt, har langt større betydning, end at man holder liv i for tidligt fødte børn, hvoraf ca. 20 procent bliver handicap- pede.

I afsnittene om udflytning og for- hold, der spiller ind på boligvalget, kan det forekomme lidt rodet med en sam- menblanding af bomuligheder og mu- lighed for hjælperordning, men da disse områder også for den handicap- pede hænger uhjælpeligt sammen, er dette forståeligt.

Bofællesskaber

Afsnittet om bofællesskaber indledes med en række meget nyttige informa- tioner om denne boligform og om, hvor man kan få mere viden. Der er også en række gode råd om, hvilke overvejelser man bør gøre sig, hvis man skal bo sammen med andre, her be- gyndte jeg ligefrem at more mig under

Geelsgaard Kostskole i Virum er en af de mange institutionstyper for unge fysisk hæn- dicappede. Her bor skoleelever i alderen 6-18 år.

læsningen f.eks. over bemærkningen: "Men da der jo ikke er tale om et "æg- teskab", skal man være parat til at ac- ceptere forskellighederne hos hinan- den". Som om det ikke er nødvendigt i et ægteskab...

Afsnittet indeholder en gennemgang af forskellige bofællesskaber med adresser og telefonnumre, som gør det muligt at søge yderligere oplysninger. Der er her brugt en åben interviewform af personer på de pågældende steder, som gør afsnittet meget spændende at læse, men det er svært at sammenligne, hvad der kunne være fordele og ulem- per de forskellige steder, da det er lidt tilfældigt, hvad der oplyses om. Dog får man et indtryk af, at der generelt er for lidt hjælp til individuelle aktivite- ter uden for bofællesskabet.

Andre boformer

Rapporten gennemgår på samme måde bofællesskaber til botræning, handicap- boliger, Flere institutionstyper, § 112,2- institutioner (hvad det så end står for) og andre løsninger. Under afsnittet om handicapboliger er der en meget lære-

rig historie om en person, som har prøvet mange forskellige boformer og som giver en vurdering af fordele og specielt ulemper ved de forskellige bo- former.

Som medarbejder gennem mange år i Muskelsvindfonden kan det undre, at institutionerne fylder så meget, da det er en meget lille brøkdel af de undertiden svært handicappede personer, vi har kontakt med, der nogensinde har været i berøring med en boinstitution. Desuden virker det generende på mig med de mange udokumenterede hold- ningsmæssige udtalelser fra forfatteren, som jeg finder ville være både spænd- ende og relevante i et foredrag eller kronik, men ikke i en "videnskabelig" rapport.

For en enlig ung/ynge fysisk handi- cappet person, som har brug for at vide noget om mulighederne for at flytte hjemmefra, er der mange gode oplys- ninger og nyttige henvisninger i rap- porten.

Rapporten vil blive fulgt op med en udgivelse af en håndbog om bomulig- heder.

De lokale navne

Kernen i Muskelsvindfondens folkelige arbejde og aktiviteter er de 23 medlemmer af repræsentantskabet, medlemmerne af De Samvirkende Invalideorganisationers 15 amtsbestyrelser samt en lang række kontaktpersoner. Har du spørgsmål, eller ønsker du at deltage i arbejdet, så benyt denne liste med adresser og telefonnumre.

MEDLEMMER AF REPRÆSENTANTSKABET

* betyder medlem af bestyrelsen

Jylland

*Dan Brock, studerende, har selv muskelsvind
Trige Centervej 38, st.th.
8380 Trige
8623 0920

Rasmus Dahl, cand. phil. i historie, har selv muskelsvind
Rønnehaven 9
8520 Lystrup
8622 9720

Carl Otto Göttsche, overlege
Birketinget 16
8000 Århus C
8611 6081

Maria Overgaard Hansen, soc. rådg. studerende, har selv muskelsvind
Hjulbjergvej 107
8270 Højbjerg
8627 2840

Ivan Jakobsen, soc. rådg. studerende, har selv muskelsvind
Hjulbjergvej 107
8270 Højbjerg
8627 2840

Johannes Jakobsen, prof. dr. med.
Emil Aarestrupvej 5
8000 Århus C.
8613 7707

Knud Jensen, projektleder, har Myasthenia Gravis
Ormhojen 4, Døstrup
9500 Hobro
9855 7186

Gert Riis Jensen, student, har selv muskelsvind
Tranbjergparken
Torvevænget 214
8310 Tranbjerg J.
8672 0570

*Evald Krog, landsformand, har selv muskelsvind
Ajstrup Byvej 19, Ajstrup
8340 Malling
8693 1131

Thomas Kryszka, landmand, har selv muskelsvind
Søskrænten 68, Staurup
8260 Viby J.
8628 4340

Jens Lund, stud. mag., har selv muskelsvind
Søgade 6 F
8000 Århus C.
8613 5212

Hans Pedersen, lærer, forælder til dreng med muskelsvind
Tårnvej 2
6870 Ølgod
7524 5403

Fyn

*Anette Thomsen, næstformand, lærer, forælder til voksen datter med muskelsvind.
Fuglebakken 38 E
5210 Odense NV
6592 5424

Sjælland

*Erik S. Andersen, cand. jur., konsulent, har selv ALS
Vængestien 5
2840 Holte

*Michelle Charlton, lærer, forælder til dreng med muskelsvind
Brogårdsvej 18, 1. tv.
2820 Gentofte
3165 6796

Helle Christensen, socialpædagog, har ægtefælle med muskelsvind
Askevej 62
3630 Jægerspris
4753 2965

*Jes Erik Jensen, stud. merc., har selv muskelsvind
Lyngbygårdsvej 130, st. tv.
2800 Lyngby
4587 6505

Jørgen Stage Johansen, laboratorietechniker, forælder til pige med muskelsvind
Kærvænget 6
2750 Ballerup
4497 4239

Jannie Justsen, bankassistent, forælder til pige med muskelsvind
Brattingsborgvej 13
2770 Kastrup
3151 7021

Anita Kruse, psykolog, har selv muskelsvind
Vildtbaneparken 6
2635 Ishøj
4373 4711

Annette Lindeløv, socialrådgiver, har selv muskelsvind
Provst Bentzonsvej 40
2860 Søborg
3167 9417

Torben Madsen, studerende, har selv muskelsvind
Ahornvej 21
4180 Sorø
5363 1897

*Bruno Månsson, advokat
Kirkevej 3
2960 Rungsted Kyst
4286 3716

DSI-REPRÆSENTANTER

Københavns Amt

Jørgen Stage Johansen
Kærvænget 6
2750 Ballerup
4497 4239

Frederiksborg Amt

Lene Maj Pedersen
Frederikshave 22, st.th.
3400 Hillerød
4226 7609

Roskilde Amt

Lonnie Busted
Havehusene 23
2670 Greve
4340 4304

Vestsjællands Amt

Henning Andersen
Dalstrøget 22, Bissrup
4243 Rude
5375 9343

Storstrøms Amt

Finn Laursen
Friheden 24
4900 Nakskov
5392 7052 og 5392 3344

Bornholms Amt

Bent Erdland
Løkkegade 5
3700 Rønne
5695 6267

Fyns Amt

Birthe Malling
Græblingeløkken 36 D,
Korup
5210 Odense NV
6594 3527

Sønderjyllands Amt

Edith Sibbesen
Bygaden 24
6372 Bylderup-Bov
7476 2736

Vejle Amt

Bodil Pedersen
Almindingen 16
6000 Kolding
7552 8968 og 7552 9922

Ribe Amt

Hans Pedersen
Tårnvej 2
6870 Ølgod
7524 5403

Ringkjøbing Amt

Eva Daniels
Humlegården 17
7500 Holstebro
9742 6446

Nordjyllands Amt

Gordon Thøgersen
Skodsborgvej 110
9270 Klarup
9831 8806

København og Frederiksberg kommuner

Janne Sander Knudsen
Gadekærvej 28, 2. th.
2500 Valby
3116 8541

Frank B. Steffensen
Gadekærvej 28, 2. th.
2500 Valby
3116 8541

Frederikshavn kommune

Dagny Randrup
Niels Mørchsgade 13
9900 Frederikshavn
9842 3978

Silkeborg kommune

Ingerlise O. Dahl
Sortbærvej 16
Sejs
8600 Silkeborg
8684 6949

KONTAKTPERSONER

Jylland

Lissy Bonde Brauner
Bakkevej 6
8654 Bryrup
7575 6399

Ingerlise O. Dahl
Sortbærvej 16, Sejs
8600 Silkeborg
8684 6949

Heinz Haase
Lundgårdsvej 38
6760 Ribe
7542 4198

Ivan Jakobsen
Hjulbjergvej 107
8270 Højbjerg
8627 2840

Knud M. Jensen
Ormhojen 4, Døstrup
9500 Hobro
9855 7186

Kirsten N.G. Johansen
Sct. Clemensvej 23
9990 Skagen
9844 1409

Eva Korsgaard
Skjoldgården 32 st. tv.
7500 Holstebro
9742 5253

Anne Dwight Kristensen
Kirkegårdsvej 5
7700 Thisted
9792 6440

Flemming Larsen
Nørreport 29 st.
8000 Århus C
8618 8220

Bodil Pedersen
Almindingen 16
6000 Kolding
7552 8968

Dagny Randrup
Niels Mørchsgade 13
9900 Frederikshavn
9842 3978

Ingelise Rohde
Falkevænget 49
8370 Hadsten
8691 4001

Edith Sibbesen
Bygaden 24
6372 Bylderup-Bov
7476 2736

Fyn

Anette Thomsen
Fuglebakken 38 E
5210 Odense NV
6592 5424

Birthe Malling
Græblingeløkken 36D
Korup
5210 Odense NV
6594 3527

Anni Winther Christensen
Rådyrvænget 37
5800 Nyborg
6531 2277

Kirsten Schmidt Nielsen
Plougårdsvej 5, Brylle
5690 Tommerup
6475 1423

Sjælland
Poul Erik Lou
Bangsebro Alle 40
4800 Nykøbing F
5383 9691

Torben Madsen
Ahornvej 21
4180 Sorø
5363 1897

Peer Paduan
Ørnevej 43
4261 Dalmose
5358 8468

Jette Eskildsen
Udbyvej 45
4300 Holbæk
5346 1514

Lena Nielsen
Holtevej 10
4571 Grevinge
5345 9586

Anita Kruse
Vildtbaneparken 6
2635 Ishøj
4273 4711

Lene Maj Pedersen
Frederikshave 22, st. th.
3400 Hillerød
4226 7609

Annette Lindeløv
Provst Bentzonsvej 40
2860 Søborg
3167 9417

Frank B. Steffensen
Gadekærvej 28, 2. th.
2500 Valby
3116 8541

Janne Sander Knudsen
Gadekærvej 28, 2.th.
2500 Valby
3116 8541

Inge Harpsøe
Banetoften 15
4700 Næstved
5373 2925

Finn Laursen
Friheden 24
4900 Nakskov
5392 7052

Tina Kirkegaard
Holmelundsvej 4
2650 Hvidovre
3147 1806

Myasteni
Johannes Gravgaard
Nørremarksvej 5, Jerlev
7100 Vejle
7586 5686

Inge Elisabeth Nielsen
Nyvej 3
4291 Ruds Vedby
5356 1949

LANDSDÆKKENDE GRUPPER

Grupperne arrangerer medlemskurser for hele landet

Ungdomsgruppen

Klaus Bach
Vestervang 30, 3.tv.
8000 Århus C
8618 9446

Maria Overgaard Hansen
Hjulbjergvej 107
8270 Højbjerg
8627 2840

Gert Riis Jensen
Tranbjergparken
Torvevænget 214
8310 Tranbjerg J.
8672 0570

Tina Kirkegaard
Holmelundsvej 4
2650 Hvidovre
3147 1806

Judith Krautwald
Lundehusene 101
2670 Greve
4261 2019

Dorthe S. Michelsen
Solbakken 31
8450 Hammel
8696 3648

Brian Damsgaard
Blommegrenen 287
5220 Odense SØ
6615 9394

Søskendegruppen
Jannie Dwight
Samsøgade 13 st.
8000 Århus C
8619 4439

Mellemgruppen

Vinnie Carass
Søsvinget 20
Lykkesholm
3400 Hillerød
4228 6507

Voksengruppen
Annette Lindeløv
Provst Bentzonsvej 40
2860 Søborg
3167 9417

Ulandsgruppen

Flemming Larsen
Center for
Hjælpeordninger
Vestervang 41
8000 Århus C
8618 9018

REGIONALE GRUPPER

Betegnelse for selvhjælpsgrupper, hvor deltagerne kommer fra et afgrænset geografisk område

Forældregrupper

Nordjylland

Børge Nielsen
Ellidshøjvej 50
9230 Svenstrup
9838 4173

Vestjylland

Eva Korsgaard
Skjoldgården 32 st. tv.
7500 Holstebro
9742 5253

Århus Amt

Gitte Aaberg
Elsdyrvænget 34
8270 Højbjerg
8627 6482

Syddjylland I

Peter Thomsen
Dreyersvænget 4
7000 Fredericia
7593 3163
7591 0555 (arb.)

Syddjylland II

Helle Dahl Hansen
Bredager 50
7120 Vejle Ø
7581 4873

København

Ulrik Ibsen
Hundshøjvej 8, Ganløse
3660 Stenløse
4218 4653

Fyn I

Anette Thomsen
Fuglebakken 38 E
5210 Odense NV
6592 5424

Fyn II

Karin Jensen
Bækkevej 11, Heden
5750 Ringe
6266 1562

Lolland-Falster

Poul Erik Lou
Bangsebro Alle 40
4800 Nykøbing F
5383 9691

Sjælland vest

Bent Knudsen
Lærkevej 36
4000 Roskilde
4236 3928

Nordsjælland

Conny Larsen
Søbyvej 51
4070 Kirke Hyllinge
4240 4567

Færøerne

Søren Christiansen
Dalagøta 19, FR-100
Torshavn, Færøerne
009 29 81 67 75

ALS - grupper

København/Nordsjælland

Erik Svinth Andersen
Vængestien 5
2840 Holte
4242 0454

Sjælland/Lolland Falster

Gunnar Thurup
H. Brodthagensvej 161, 1
4800 Nykøbing F
5485 6120

Århus

Rudolf Helms
Klokkerbakken 50
8210 Århus V
8615 5923

Fyn

Verner Bundgård Jensen
Berberrisvænget 4
5210 Odense NV
6594 1564

Nordjylland

Jonna M. Jensen
Horsensgade 24
9900 Frederikshavn
9843 0133

Paula Vestergaard
Færøvej 118
9800 Hjørring
9892 4598

BRUGERGRUPPER

For voksne medlemmer med muskelsvind

Brugergruppe 1

Birthe Malling
Grævlingeløkken 36D
Korup
5210 Odense NV
6594 3527

Brugergruppe 2

Kirsten Schmidt Nielsen
Plougårdsvej 5, Brylle
5690 Tommerup
6475 1423

Brugergruppe 4

Anette Nielsen
Østmarken 14
9430 Vadum
9826 9119

Brugergruppe 5

Nora Madsen
Stensbovej 9
9541 Suldrup
9837 8767

Brugergruppe 8

Tove Nielsen
Nordskranten 43
2980 Kokkedal
4296 0801

Brugergruppe 11

Lissy Bonde Brauner
Bakkevej 6
8654 Bryrup
7575 6399

Brugergruppe 14

Kristian Jensen
Slødams Allé 13
2791 Dragør
3253 5552

Brugergruppe 18

Heinz Haase
Lundgårdsvej 38
6760 Ribe
7542 4198

A

Ved vedvarende adresseændring skal Muskelkraft returneres til afsender påført abonnentens nye adresse.

smidstrup grafisk bureau

Skolegade 7
DK 8000 Århus C

tlf. 86 19 68 99
fax 86 19 88 99

STRUERVEJ 141
7500 HOLSTEBRO
TLF. 97 42 23 44
FAX 97 41 04 70

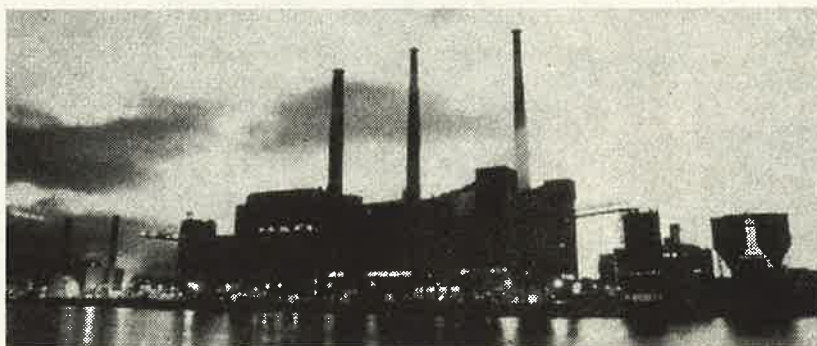

PREPRESS

OFFSET

BOGBIND

Vi skaffer penge til huse

REALKREDIT
Danmark

Jarmers Plads 2 · 1590 København V · Tlf. 33 12 53 00